

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA

RIJEC

BROJ 1027

23. PROSINCA 2022. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

Konstituiran V. saziv HNV-a

Jasna Vojnić predsjednica

SADRŽAJ

9

Obilježen praznik
hrvatske zajednice u Srbiji
**HNV – matica
koja nas okuplja**

12

Jasna Vojnić, predsjednica
Hrvatskog nacionalnog vijeća
**Ne čekajmo bolja vre-
mena, već ih stvarajmo**

16

Položaj i prava nacionalnih manjina
u Srbiji i Hrvatskoj (V.)
**Uloga lokalnih zajedni-
ca u ostvarivanju
manjinske politike**

20

Godišnji koncert Dječje folklorne
skupine HKC-a *Bunjevačko kolo*
Tradicija kroz plesove

30

Nova knjiga: *Hrvati u Banatu:
Doseljavanje, tradicijska baština,
identitet*
**Sveobuhvatna slika o
porijeklu, doseljavanju,
povijesti i kulturi**

44

Hrvatska je treća nogometna
nacija svijeta
Vatrena bronca

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Josip Stantić (zamjenik predsjednika), Brani-
mir Kuntić, Dragan Muharem, Marko Tucakov,
Krunoslav Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav
Vuković i Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ladislav Suknović
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)
Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)

• Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
• Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
• Zvonko Sarić
(novinar)
• Jelena Dulić Bako
(novinarka)
• Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)
• **LEKTOR:**
• Zlatko Romić
• **TEHNIČKA REDAKCIJA:**
• Thomas Šujić (tehnički urednik)
• Jelena Ademi (grafička urednica)
• **FOTOGRAFIJE:**
• Nada Sudarević
• **ADMINISTRACIJA:**
• Branimir Kuntić
• Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)
• Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)
• **KOMERCIJALISTICA:**
• Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

• **TELEFON:** ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

• **TEKUĆI RAČUN:** 325950060001449230

• **E-MAIL:** ured@hrvatskarijec.rs

• **WEB:** www.hrvatskarijec.rs

• **TISAK:** Rotografika d.o.o., Subotica

• List je upisan u Registar javnih glasila
• Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315
• COBISS SR-ID 109442828

• CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

**Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju**

Čestit Božić!

*Nosimo mir i blagoslov
jedni drugima*

Božić 2022.

Sredstva komunikacije razvijaju se sve više i više pa tako današnji čovjek prima sve više i više informacija, bilo da su one korisne ili štetne za nas. Zasipaju nas podacima sa svih strana sva moguća sredstva komunikacije. Do nas dolaze svakojačije vijesti, bile one istinite, lažne, korisne, beskorisne, konstruktivne ili de-

struktivne. Zato, dragi brate ili sestro, pazi što čitaš i pitaj sebe: je li neka vijest ili informacija korisna za tebe, je li ona istinita, pomaže li ti u ostvarenju tvojih životnih ciljeva; čini li te boljim čovjekom ili uništava u tebi ono izvorno dobro koje je Bog ulio u nas na početku našega života? Jer, kad se rađamo, svi smo mi dobri, vrijedni ljubavi, dragi i sposobni za ljubav, čak i ako smo skloni grijehu. Ali, čim malo poodrastemo, bivamo povrijeđeni, a i mi povređujemo druge, pogotovo kada ne postupamo po srcu nego hladno, racionalno ili pak činimo to instinktivno, iz straha. Kad smo sretni, dobro nam je, slobodni smo, bez straha, mirni – pozlaćujemo sobom svoju okolinu.

Što želim reći ovim uvodom? Naše društvo danas je puno laži i prevara čega je izvor strah. Laži se šire svim kanalima i pokušavaju naša srca učiniti tvrdim, nesretnim i nemirnim. U Ukrajini je situacija još ozbiljnija. Koliko laži čujemo na sve strane; skoro je nemoguće doprijeti do istine.

Braćo i sestre, laž i strah, uznemirenost i ozlojeđenost ne potječu od Boga. Zlo i laž potječu od onoga koji se usprotivio Božjoj volji i koji se pobunio protiv njegove vladavine ljubavi i radosti. Isus u jednom razgovoru s farizejima i pismoznancima, ondašnjim vjerskim vođama, ovako im govori: »Vama je otac đavao i hoće vam se vršiti prohtjeve oca svoga. On bijaše čovjekoubojica od početka i ne stajao je u istini jer nema istine u njemu: kad govori laž, od svojega govori, jer je lažac i otac laži« (Iv 8,44).

Ove Isusove riječi ni danas nisu izgubile svoju validnost i istinitost. Laž koja nam truje osobni život i društvo je namjerna; iza nje stoji onaj, ili oni koji po svaku cijenu žele uništiti naše međuljudske odnose, koji po svaku cijenu žele zavladati ljude dobre volje, poremetiti naše živote, potaknuti nas na svađe i mržnju. U ovoj stvarnosti, u svijetu krhke ljubavi, želimo ovih dana posebno obratiti pa-

žnju na otjelotvorenu božansku ljubav i iz nje učiti kako je moguće i vrijedno paziti jedni na druge, poštovati i voljeti jedni druge, te težiti mirnom suživotu.

Uputimo stoga, draga braćo i sestre, svoj pogled prema Betlehemu i promatrajmo čudo kako je Bog postao čovjekom. Približimo se tom čudu koje ne poznaje granice, u kojem nema zla već ima samo jednostavna, čista ljubav bez interesa. Isusovo rođenje svjedoči nam o Božjoj snazi i o tome da je prihvaćanje ljubavi snaga koja povezuje Boga i čovjeka, te je izvor mira. Oko Isusovih jaslca vidimo pastire koji su predstavljali najugroženiji sloj tadašnjeg društvenog staleža. Nalazimo i mudrace kao predstavnike dalekih naroda koji su bili stranci i nisu pripadali izabranom narodu Izraela. Zatim, tu su anđeli i arhanđeli, silna Božja nebeska vojska, koji se zajedno raduju daru kojeg je Bog dao ljudima u Isusu. Njihova pjesma sve ispunjava. Priznajmo da ta pjesma grije čak i naša srca dok ovih dana pred nama oživljavaju događaji prvog Božića. Primimo stoga betlehemske radost i ljubav. Otvorimo se božanskoj ljubavi koja se izliva na nas i darujmo je svojim bližnjima i svom najbližem okruženju. Neka ovaj blagdan bude obnova, obnova u ljubavi, meta-noja, kako su znali govoriti prvi kršćani. Božanska ljubav, koja je u Isusu došla među nas, neka nas osnaži i ohrabri kako laž i zlo u svijetu i među nama ne bi više trovali ljude već nas primljena božanska ljubav sve ispunila radošću. Budimo zato hrabri i recimo NE lažima! Recimo NE otrovu podjela i mržnje! Recimo NE lažima koje se pričaju o nama, koje nas bole i truju naše živote, i ovdje u Srbiji, i u susjednim zemljama, nego recimo odlučno DA božićnoj radosti!

Zapitajmo se: ako bi se danas pojavio anđeo Božji u našim životima i pozvao nas da idemo u Betlehem da se poklonimo Sinu Božjemu, koji je ujedno i Sin Marijin, što bismo mu ponijeli na dar? Pastiri su mu ponijeli plodove svoga rada: mlijeko, sir, vunu. Mudraci su ga darivali zlatom, tamjanom i smirnom.

Što bi bio moj poklon Knezu mira, kako ga Sveto pismo s pravom naziva, što bi bio moj poklon izvoru istine, znajući da se Isus objavio svijetu kao put, istina i život?

Možda bi izrečeno DA božićnoj radosti, a izrečeno NE poticanju mržnje bio najprikladniji dar? Povucimo se stoga u mir i tišinu nekoliko trenutaka i pokušajmo u dubini svoje duše pronaći dostojan dar koji ćemo, pojedinačno i zajedno, prinijeti pod noge rođenom u Betlehemu Isusu Kristu!

Svima vama, koji danas slavite Božić po gregorijanskom kalendaru ili malo kasnije po julijanskom, želim sretne blagdanske dane, pune milosti i radosti.

Čestit Božić i sretnu Novu godinu želim svima vama!

mons. dr. Ladislav Nemet, nadbiskup Beogradske nadbiskupije i dijecezanski upravitelj Zrenjaninske biskupije

Drage moje sestre i braćo u Kristu!

»Evo javljam vam Blagovijest, veliku radost za sav narod! Danas vam se u gradu Davidovu rodio Spasitelj – Krist Gospodin« (Lk 2,10-11).

Uistinu, navještaj Isusova Rođenja radosna je vijest za sve nas, jer zajedno s Njim možemo se nadati početku ljepšeg svijeta. U Njemu je k nama došao sam dragi Bog. On nam želi biti blizak u svim

našim radostima, ali i u našim slabostima, u našoj osamljenosti, u našim neuspjesima.

Dobar dio našeg današnjeg svijeta, prema svojoj mogućnosti, slavi ove dane u svečanom blagdanskim ozračju. Međutim, ako se u mislima vratimo na povijesni Božić, opazit ćemo da betlehemijski Božić nije bio tako raskošan. Jer, što ima lijepoga u jednoj zapuštenoj štali, kakve li ljepote u oskudnosti i što ima lijepoga u ljudskom ravnodušju? Što ima lijepoga u onome što su ljudi ondašnjeg svijeta pružili Sinu Božjemu prigodom Njegovog rođenja na ovaj svijet? Doista, povijesna betlehemska slika izgleda pustom, neutješenom. Ali ipak nešto ju je učinilo nezaboravljenom, krasnom i to vječno krasnom, jer nam se tada objavio dragi Bog, Gospodinov smijeh, Njegova dobrota, Njegovo milosrđe i Njegova ljubav.

Nebeski je Otac zato izabrao za mjesto rođenja svoga Sina baš tako oskudan okoliš da bi nas uvjerio u to da nema takve bijede, nema takve napuštenosti koja se ne bi mogla pretvoriti u ljepotu, budući da se Bog pojavljuje, koji je sama Ljubav (usp. 1 Iv 4,8). Tako naš život, naše životne okolnosti mogu biti i siromašne, oskudne, osamljene ili čak bolne, ali ako ih ljubav okružuje, onda se sve se to otkriva u drugačijem svijetlu.

Riječi svetog **Lava Velikoga**, pape, nas također pozivaju na radost: »Predragi, radujmo se, jer nam se danas rodio naš Spasitelj. I ne smijemo biti žalosni danas kad slavimo rođendan Života. Gospodin je uništio strah od smrti i obradovao nas obećanjem da će nam dati vječni život. I nek se nitko ne odvaja iz ove radosti. Svi imamo jedan jedini razlog općeg veselja: naš je Gospodin uništio grijeh i smrt i kao što nikoga nije našao bez grijeha, tako je došao da nas sve spasi. Nek se raduje pravednik, jer se približuje pobjedi! Nek se veseli i grešnik jer je pozvan na oprostjenje! Nek kliče od radosti i nekršteni, jer je pozvan na život!« (I. Govor o Rođenju Gospodnjem).

Cijelom Božjem narodu naše Biskupije želim od srca da ovaj velik Blagdan Božića doživi u radosti, da se i u našim srcima zaista rodi Isus Krist i Njegova ljubav. Amen.

mons. Ferenc Fazekas,
dijecezanski upravitelj Subotičke biskupije

On – On je mir!

Draga braćo i sestre, draga braćo svećenici, redovnici i redovnice – svi ljudi dobre volje!

Božićno otajstvo, Utjelovljenje Vječne Riječi Božje, koja iz ljubavi prema nama slabima i grešima postaje čovjek – Evanđelje – Radosna vijest! Ne čudi stoga što je upravo Božić najradosnija i »najtoplija« svetkovina, osobito draga u našim obiteljima, a toplina ovog

blagdana privlači i one koji se ne smatraju vjernicima. Razmjenjuju se čestitke i želje za mirom i veseljem.

A da bi Božić bio blagdan mira i radosti, svjetla i topline, ne zaustavljamo se tek na izvanjskim običajima i ukrasima. Božić se događa u srcu. Božić se događa u našim obiteljima, u našim zajednicama. Ondje se, u srcu i biću svakog pojedinca, Božić (maleni Bog) mora roditi kao Kralj mira i donijeti mir svim ljudima dobre volje, tj. onima koji su ga spremni prepoznati i primiti, usprkos našoj slabosti i ograničenosti.

Rođenjem u obitelji, Bog je posvetio naše obitelji – podsjetivši nas da je upravo to kolijevka gdje se rađa istinski Mir. Roditelji koji su otvoreni Bogu i Njegovom vodstvu,

prva su i najvažnija učionica za svako dijete. Oni su prva učionica u kojoj će rasti učeći se međusobnom poštivanju, razumijevanju, prihvaćanju različitoga, prepoznavanja brata i sestre u svakom čovjeku bez ikakve razlike, kao i vlastitim dužnostima kako unutar obitelji i zajednice, tako i čitavog društva.

Dok i danas svjedočimo krhkosti i nedostatku mira u svijetu i u »kršćanskoj« Europi, dok su nam srca ujedinjena u molitvi za svu braću i sestre koji ovaj blagdan mira proživljavaju trpeći strahote rata i neizvjesnosti, zastanimo pred jaslicama. Dopustimo da nam skromnost i poniznost novorođenog Kneza Mira bude ispit savjesti i poticaj, te podsjetnik što zaista znači biti čovjek na sliku Božju – čovjek ljubavi i mira, glasonoša radosti, mirotvorac kojemu je pripravljeno da baštini Kraljevstvo nebesko!

Svima Vama, predraga braćo i sestre, zajedno s mons. **Durom Gašparevićem**, želim istinskim mirom blagoslovljen Božić, da svatko od nas postane prepoznatljiv u našoj sredini po svojoj miroljubivosti, istinoljubivosti i aktivnom zauzimanju za svu braću i sestre u potrebi!

Nosimo mir i blagoslov jedni drugima i kroz cijelu novu 2023. godinu, moleći za mir i jedinstvo našeg naroda i cijeloga svijeta!

mons. Fabijan Svalina, srijemski biskup koadjutor

Konstituiran novi, V. saziv Hrvatskog nacionalnog vijeća

Jasna Vojnić i dalje na čelu HNV-a

Za predsjednicu krovne institucije Hrvata u Srbiji jednoglasno je izabrana Jasna Vojnić, koja je i u proteklom sazivu obnašala tu dužnost

Nakon okončanih izbora (elektorske skupštine) sredinom studenoga u Beogradu, prošloga tjedna (15. prosinca) u Subotici održana je i konstituirajuća sjednica novog, V. saziva Hrvatskog nacionalnog vijeća. Na toj sjednici verificirani su mandati novih 29 vijećnika HNV-a. Po završetku konstituirajuće održana je i prva sjednica novog saziva na kojoj je za predsjednicu krovne institucije Hrvata u Srbiji jednoglasno izabrana **Jasna Vojnić**, koja je i u proteklom sazivu obnašala tu dužnost.

Razvojni projekti

Vojnić je izrazila zadovoljstvo što među vijećnicima vidi nova lica te što su u rad Vijeća ravnopravno uključene osobe različitog spola, dobi, zanimanja te područja s kojih dolaze. Istaknula je kako su u prethodne četiri godine kroz institucionalno snaženje postavljeni temelji za razvoj hrvatske zajednice, na čemu će sada biti zadaća. Neki od ključnih projekata bili su: *Hrvatska kuća* u Subotici, obnova rodne kuće bana **Jelačića** u Petrovaradinu, osiguravanje prostorija za Hrvate u Beogradu, područni ured HNV-a u Srijemskoj Mitrovici, *Šokačka kuća* u Vajskoj, Kuća monoštorske župe...

»Institucionalno smo se izgradili u protekle četiri godine i sada imamo sve preduvjete te počinjemo kadrovski

snažiti zajednicu i podizati kvalitetu projekata i manifestacija. Potrebno je što više terenskog rada, vijećnici trebaju dolaziti s idejama koje ćemo zajednički provoditi«, rekla je Vojnić.

Vojnić je u izjavi za medije rekla i kako je u četvrtom sazivu izgrađena vrlo dobra suradnja s Hrvatskom, a da je u petom plan osnažiti odnose i suradnju sa Srbijom.

»Kako je Srbija u pretpripravnim pregovorima s Europskom unijom, naša zadaća će biti i podići razinu manjinskih prava u tom procesu«, izjavila je Vojnić.

Novi Izvršni odbor, kao i odbori i povjerenstva HNV-a bit će konstituirani na idućoj sjednici.

HNV – primjer dobre prakse

Konstituirajućoj i prvoj sjednici, koje su održane u Plavoj vijećnici Gradske kuće u Subotici, prisustvovali su i državni tajnik u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog Republike Srbije prof. dr. sc. **Rejhan Kurtović** te zastupnik u Europskom parlamentu **Karlo Ressler**.

Kurtović je istaknuo da Hrvati u Srbiji imaju visoku razinu svijesti o značaju nacionalne organiziranosti, kao i da HNV predstavlja primjer dobre prakse »kako se nivo kolektivnih prava nacionalnih manjina može podići na jedan veći nivo«.

»Svi pripadnici nacionalnih manjina u Srbiji moraju znati da su oni ravnopravni građani ove države. Republika Srbija ima dobar zakonodavni okvir kada su u pitanju manjinska prava i slobode, a upravo nacionalna vijeća trebaju biti prvi stup u tom ostvarivanju. Zaista smo zadivljeni što je to u proteklom periodu HNV radio na integraciji hrvatske zajednice u Srbiji, prvenstveno ovdje u samoj Vojvodini. Kao što možete vidjeti, to je prepoznao i vrh državne vlasti i danas s ponosom možemo reći da se jedan pripadnik hrvatske nacionalne zajednice nalazi upravo na čelu Ministarstva za ljudska i manjinska pitanja i društveni dijalog«, kazao je Kurtović.

Kurtović je dodao i kako se ovih dana u Srbiji konstituiraju 23 nacionalna vijeća te da se nada kako će u budućnosti ta tijela raditi u punom kapacitetu, a da će im Ministarstvo tu biti potpora.

Trostruka spona

Eurozastupnik Ressler je istaknuo kako Hrvatsko nacionalno vijeće ima ulogu trostruke spona: prema Hrvatskoj, Srbiji i Europskoj uniji, kao i da u naredne četiri godine očekuje njihove »nove korisne doprinose« na tim razinama. Istaknuo je kontinuiranu potporu Hrvatske ovdašnjim Hrvatima te najavio dodatna financijska sredstva Vlade Hrvatske za *Hrvatsku kuću* u Subotici. Dodao je i kako Hrvati stoljećima žive na ovim prostorima te usprkos poteškoćama i danas njeguju svoj identitet, na što, kako je naglasio, svi zajedno možemo biti ponosni. Ta-

kođer, iskazao je i uvjerenje da hrvatska manjina može pridonijeti poboljšanju manjinskih prava u Srbiji tijekom pristupnih pregovora države s EU.

»Hrvatsko nacionalno vijeće svojim djelovanjem, ali i djelovanjem ministra u novoj vladi Srbije **Tomislava Žigmanova** mogu pridonijeti da hrvatska, ali i sve ostale manjine budu zaštićene na jednoj europskoj razini. U tom kontekstu, jasno je da su pristupni pregovori Srbije s EU itekako važni, znamo kroz što je sve prošla i Hrvatska na tom putu. Znamo da su ti standardi visoko postavljeni, ali vjerujem da to može postići i Srbija. Vjerujem da će se status Hrvata ali i svih drugih nacionalnih manjina kroz taj pristupni proces poboljšavati, unaprijeđivati, kako bi došao na razinu kakvu imaju Srbi u Hrvatskoj ali i kakvi su neki uobičajeni europski standardi«, kazao je Ressler.

D. B. P.

Vijećnici

Svi vijećnici V. saziva HNV-a su s pobjedničke liste *HRvati i dalje ZAJedno*, a to su: **Jasna Vojnić** (nositeljica liste), **Nevena Baštovanović**, **Nataša Stipančević**, **Tanja Dulić**, **Margareta Uršal**, **Karolina Bašić**, **Ninoslav Radak**, **Vojislav Temunović**, **Lazar Cvijin**, **Marinko Katić**, **Denis Lipozenčić** i **Miroslav Kujundžić** (Subotica); **Mira Tumbas**, **Ljubica Vuković Dulić** i **Slavko Benčik** (Tavankut); **Matilda Pelhe** (Mala Bosna), **Josip Bako** (Đurđin), **Martina Kopunović** (Žednik), **Snežana Periškić** i **Željko Šeremešić** (Monoštor), **Tomica Vuković** (Sombor), **Mata Zec** (Sonta), **Mladen Šimić** (Vajska), **Vera Hornjak** (Petrovaradin), **Dario Španović** (Srijemska Mitrovica), **Hristina Štimac** (Ruma), **Darko Mendan** (Sot), **Snežana Pupiće** (Batrovci) i **Nikola Pavlić** (Starčevo).

Članovi zagrebačkog teatra napadnuti u Novom Sadu

Dvojica članova zagrebačkog *Teatra ITD* napadnuti su 20. prosinca u ranim jutarnjim satima u Nikolajevskoj porti u centru Novog Sada. Prema neslužbenim saznanjima *021.rs*, oni su u policiji svjedočili da je do napada došlo nakon što ih je nekoliko mladića presrelo i pitalo jesu li iz Hrvatske. Kako piše list *Danas*, napala ih je skupina od pet-šest mladića za koje još nema informacija jesu li pronađeni.

Oni su po neslužbenim informacijama iz policije prišli glumcima, pitali ih jesu li iz Hrvatske, te ih počeli tući. Nakon toga su pobjegli s mjesta napada. Nesretni glumci prevezeni su u Urgentni centar Kliničkog centra Vojvodine gdje su im konstatirane lake tjelesne ozljede. Nakon pružene pomoći pušteni su na kućno liječenje i vratili su se u Hrvatsku.

Napad na njih kvalificiran je kao nasilničko ponašanje. Dvojica glumaca iz Zagreba inače su bili sudionici Međunarodnog festivala *Synergy* koji se održava u Novosadskom pozorištu.

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini oglasio se nakon ovog incidenta ističući »da je neprihvatljivo da se na ovaj način degradira kulturna suradnja dvije države, te stoga očekujemo promptno reagiranje javnotužiteljskih tijela i informiranje javnosti o njihovom postupanju glede ovog slučaja«.

Napad koji se dogodio osudili su i Liga socijaldemokrata Vojvodine, Stranka slobode i pravde, Pokret za preokret te više nevladinih udruga. Napad je osudila i ministrica kulture Hrvatske **Nina Obuljen-Koržinek**. Podsjetila je kako je cilj kulturne suradnje poticanje veza između država i naroda te je dodala kako se nažalost posljednjih dana u Srbiji moglo čuti niz neprimjerenih izjava vezanih uz Hrvatsku.

»Takva retorika rezultira ovakvim napadima. Nadam se i vjerujem da će i moja srpska kolegica osuditi ovaj napad i poslati poruku da su svi europski umjetnici dobrodošli u Srbiji te da će počinitelji ovog nasilnog čina biti primjereno sankcionirani«, istaknula je ministrica u priopćenju.

H. R.

Prijem u Veleposlanstvu RH u Beogradu

Veleposlanik Republike Hrvatske u Beogradu **Hidajet Biščević** priredio je 16. prosinca prijem za predstavničke hrvatskih institucija i udruga, a prijemu su nazočili i uposleni u Veleposlanstvu i Generalnom konzulatu RH u Subotici.

»Godina koja ostaje za nama bila je teška u svakom pogledu. Počela je s 'repovima' korone, nastavila se šire-

njem jedne neizvjesnosti i straha i nismo ni svjesni koliko je rat u Ukrajini doprinio da mi zapravo živimo u strahu što će biti sutra. Ni na ovdašnjoj političkoj i društvenoj sceni nije došlo do nekih bitnijih pomaka, koji bi dali nadu za optimizam što je utjecalo i na položaj naše zajednice. Nadu daje da će nedavno imenovanje **Tomislava Žigmanova** ministrom za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog stvoriti mogućnost unaprjeđenja položaja naše zajednice u Srbiji. I na kraju ono što je važno za položaj naše manjine su naši bilateralni odnosi. To je još

jedno od područja gdje ove godine nismo ostvarili neki bitniji napredak. Naprotiv, Hrvatska se ovdje tretira kao ispušni ventil za druge probleme s kojima je ova država suočena«, kazao je Biščević obraćajući se gostima na prijemu.

Z. V.

Reagiranje

Hrvatska riječ, br. 1025, od 9. prosinca 2022. godine na strani 9. u članku HRVATSKO NACIONALNO VIJEĆE – 20 GODINA OD OSNUTKA (I), autor članka potpisan **Tomislav Žigmanov** iznosi neistine kad kaže: »... Ni Lazo Vojnić Hajduk nije bio jedini predsjednik IOHNV-a u prvom sazivu – nakon što je, zbog sumnje za netransparentno i nenamjensko trošenje novca HNV, smijenjen na sjednici održanoj 21. listopada 2006.«.

Uvid u arhivsku dokumentaciju potvrđuje da je Žigmanov iznio neistinite tvrdnje. U Zapisniku o radu 12. sjednice Hrvatskog nacionalnog vijeća od 21. listopada 2006. str. 9. piše odluka koja glasi: »Lazo Vojnić Hajduk se razrješuje dužnosti predsjednika Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća«.

Iz raspave koja je vođena i evidentirana u Zapisniku po toj točki dnevnog reda očividno je da razlozi donošenja takve odluke nisu navedeni, jer ih nije ni bilo.

Lazo Vojnić Hajduk

Obilježen praznik hrvatske zajednice u Srbiji

HNV – matica koja nas okuplja

Svečanom akademijom, održanom 15. prosinca u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici, obilježen je praznik hrvatske zajednice u Srbiji – Dan izbora I. saziva Hrvatskog nacionalnog vijeća. Kako je ovom prigodom istaknuto, riječ je o povijesnom događaju od iznimne važnosti za hrvatsku zajednicu koji se dogodio na taj dan prije punih 20 godina.

Preduvjeti za rast zajednice

Predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić** u svom je govoru navela kako »u ovih 20 godina nisu svakom od nas prioriteta bili jednaki i nije se uvijek napredovalo istim tempom, ali sigurno je svatko doprinio onako kako je u tom trenutku smatrao da je najbolje za našu zajednicu i kako su okolnosti to dopuštale«.

»U 20 godina kroz obrazovanje na hrvatskom jeziku prošlo je više od 3.000 djece, napravili smo kontinuitet od jaslica do lektorata, osigurali stručna usavršavanja, izvannastavne aktivnosti djece, preveli sve udžbenike... za obrazovanje preduvjete imamo. Osnovali smo Zavod

za kulturu vojvođanskih Hrvata, održali 40-ak udruga kulture koje su i danas aktivne, organizirali 300 manifestacija godišnje, imali bogatu nakladu – preduvjete za očuvanje kulture smo stekli. Rad NIU *Hrvatska riječ* smo profesionalizirali, unaprijedili tjednik, uveli podlistke, podigli kapacitet RTV-a – preduvjete za informiranje smo izborili. Izgradili smo i očuvali građevine i jezgre u Subotici, Petrovaradinu, Beogradu, Vajskoj, Monoštoru, Sonti, Somboru, Srijemskoj Mitrovici, Banatu – decentralizirali smo rad i osigurali dom u svakoj zajednici gdje Hrvati žive«, rekla je Vojnić.

Sada kada su preduvjeti ostvareni, kako je dodala, »za rast zajednice jedino smo mi potrebni«.

»Umrežavanje, jačanje, podizanje kvalitete mora nam sada biti prioritet«, rekla je Vojnić.

Godišnja priznanja

Tradicionalno, dodijeljena su i tri godišnja priznanja HNV-a. Priznanje *Ban Josip Jelačić* za društveni rad u hrvatskoj zajednici postumno je dodijeljeno kulturnom dje-

»U ovih 20 godina nisu svakom od nas prioriteta bili jednaki, i nije se uvijek napredovalo istim tempom, ali sigurno je svatko doprinio onako kako je u tom trenutku smatrao da je najbolje za našu zajednicu i kako su okolnosti to dopuštale«, Jasna Vojnić

latniku, bivšem predsjedniku HKPD-a **Jelačić** i aktivistu iz Petrovaradina **Petru Pifatu** (1982. – 2022.), a priznanje su primili Petrova supruga **Vesna** i sin **Eugen**.

»Beskrajno mi je žao što moj Petar nije dočekao da ovo priznanje primi vlastitim rukama, jer je doslovno do zadnjeg daha, srcem i dušom, neizmjernom ljubavlju radio za one koje voli i za ono što voli – za svoju obitelj i svoj Petrovaradin koji je toliko volio, a volio ga je više od života«, rekla je Vesna Pifat primajući priznanje.

Priznanje **Dr. Josip Andrić** za doprinos hrvatskoj kulturi dobila je književnica, jezikoslovkinja i sveučilišna profesorica iz Petrovaradina **Jasna Melvinger**, dok je priznanje **Pajo Kujundžić** za doprinos obrazovanju na hrvatskom jeziku pripalo Udruzi **Naša djeca** iz Subotice. U ime udruge nagradu su primili **Nevenka Tumbas**, **Ana Čavrgov** i **Mihajlo Skenderović**.

»Glavni cilj osnivanja udruge je očuvanje i razvijanje nacionalnog identiteta djece pa i njihovih roditelja preko upisa u hrvatske odjele te promoviranja hrvatskog materinskog jezika. Tijekom ovih 20 godina rada mnogima smo približili hrvatski jezik, učili djecu kako se voli svoj narod, kako graditi ponos na svoj narod, a s druge strane učili smo ih poštivanju svih drugih naroda u okruženju. Mi jesmo malo stariji, zato smo nedavno dobili novi sastav predsjedništva udruge, mlade roditelje, odgojitelje, a neki od njih su prošli kroz hrvatske odjele. Oni s velikim srcem nastavljaju u istom smjeru koji smo mi započeli. I zato Bogu hvala za njih i sve vas«, navela je Nevenka Tumbas.

Vesna i Eugen Pifat s Jasnom Vojnić

Nevenka Tumbas, Mihajlo Skenderović, Ana Čavrgov i Jasna Vojnić

»Samo zajedno možemo puno«

Na svečanosti je pročitao govor ministra za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog Srbije **Tomislava Žigmanova**, a prisutnima se obratio i zastupnik u Europskom parlamentu **Karlo Ressler**. Žigmanov je u govoru naveo kako je HNV dom svih Hrvata u Srbiji, »matICA koja nas stalno okuplja – od Šida na zapadu do Starčeva na istoku, i marno gradi naše zajedništvo – od Niša na jugu do Subotice na sjeveru«.

»Želim sa svima vama, kao predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, jedine relevantne političke stranke Hrvata u Srbiji, podijeliti veliku radost zbog svega što smo u proteklom razdoblju od 20 godina svi skupa

ostvarili za dobro pripadnika hrvatske zajednice! A toga nije malo! Zajedno, ponavljam, i mi iz DSHV-a, i ljudi iz kulture, obrazovanja, informiranja, i oni iz Crkve – i mladi i stari, i ratari i profesori, i muškarci i žene... riječju svima kojima je stalo kako do opstojnosti Hrvata na ovim našim stoljetnim prostorima tako i do našeg napretka i prosperiteta! To je temeljni poučak 20 godina postojanja HNV-a – samo zajedno možemo puno – čega moramo biti stalno svjesni! Naša odgovornost i naše djelovanje počivaju na osiguranju svjetline perspektiva naših mladih. To je zalag HNV-a, ali i DSHV-a, stožera svih saziva HNV-a!«, naveo je Žigmanov. Također, svima koji su dali doprinos izgradnji HNV-a zahvalio je »što su nas učili ustrajnosti i posvećenosti u radu, svjedočili da predanost vrijednostima ne

smije imati alternativu, ukazivali na važnost razgovora i dogovora, što su mukotrpno tkali povjerenje i pleli mrežu našeg zajedništva, kreirali suradničke odnose i stvarali partnerstva s institucijama Republike Srbije s ciljem ostvarenja zakonom predviđenih prava, pružali mostove prema drugima i nalazili one koji su nam bili spremni pomoći, napose onih iz naše matične domovine Hrvatske...».

Karlo Ressler je u svojem govoru kazao kako će Hrvatska uvijek biti uz Hrvate u Srbiji te dodao kako će na sjednici hrvatske Vlade biti donesena odluka o dodatnim financijskim sredstvima za projekt *Hrvatske kuće* u Subotici. Ressler je naveo i da hrvatska zajednica, kao snažan europski glas u Srbiji, može pridonijeti unaprjeđenju zaštite manjinskih prava tijekom procesa pristupnih pregovora Srbije s EU.

Čestitku povodom 20. obljetnice od konstituiranja prvog saziva HNV-a uputio je i predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić**.

Na akademiji je prikazan i kratak film o važnijim događajima koji su obilježili proteklih 20 godina djelovanja Vijeća, dok su u kulturno-umjetničkom dijelu programa sudjelovali: Komorni sastav HGU-a *Festival bunjevački pisama* pod ravnanjem prof. **Mire Temunović**, djeca iz hrvatskih vrtića **Marija Petković – Sunčica** i **Marija Petković – Biser**, vokalna solistica **Marija Kovač**, **Josip Francišковиć** i ansambl *Biseri*.

Događaju su, među ostalima, prisustvovali i predstavnici hrvatske diplomacije, Pokrajinskog tajništva za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama, Općine Ivan-kovo, Grada Subotice, Grada Sombora, DSHV-a, hrvatskih institucija i udruga u Srbiji.

D. B. P.

Ressler u posjetu HNV-u

U okviru posjeta hrvatskoj zajednici zastupnik u Europskom parlamentu Karlo Ressler u pratnji suradnika posjetio je i sjedište HNV-a, gdje se sastao s vodstvom hrvatske zajednice u Srbiji na čelu s predsjednicom HNV-a Jasnom Vojnić. Na sastanku su predstavljene djelovanje krovne institucije Hrvata u Srbiji te izazovi i prilike s kojima se pripadnici te zajednice suočavaju.

Jasna Vojnić, predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća

Republici Srbiji svakako želim da što prije razumije da će dobiti znatan broj zadovoljnih građana bude li manjinama omogućila »pune« škole djece na materinskom jeziku, pozitivnu vidljivost u medijima, njegovanje vlastite kulture i osnovna sredstva za rad i djelovanje njihovih krovnih institucija i udruga

Ne čekajmo bolja vremena, već ih stvarajmo

Intervju vodila: Zlata Vasiljević

Na prvoj sjednici Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić** ponovno je izabrana za predsjednicu. Ostala tijela HNV-a bit će izabrana na narednoj sjednici koja će biti održana tijekom siječnja. S kojim planovima i izazovima je prihvatila drugi mandat na čelu HNV-a, koji značajni projekti će obilježiti V. saziv, što planira uraditi kao predsjednica Odbora za hrvatsku manjinu Savjeta Vlade Republike Hrvatske dio je pitanja na koja odgovara Jasna Vojnić.

► **Verificiranjem mandata 29 vijećnika otpočeo je rad V. saziva Hrvatskog nacionalnog vijeća. Nakon konstitutivne održana je i prva sjednica na kojoj ste**

izabrani za predsjednicu. Bit će to Vaš drugi mandat na čelu krovne institucije Hrvata u Srbiji. Što je obilježilo rad Hrvatskog nacionalnog vijeća u prethodne četiri godine?

Mnogo toga. Premda smo gotovo dvije godine bili u specifičnom stanju »mirovanja« zbog pandemije koronavirusom imam osjećaj da je četverogodišnji mandat puno dulje trajao. Ne zbog umora nego zbog raznovrsnosti lijepog, dobrog, plodonosnog, gorkog i izazovnog što se događalo u prethodnom periodu. Iako smo se s mnogim stvarima tek prvi puta srećali, moram reći kako je upravo to ono što je naš posao činilo zanimljivim i nadasve ne-

predvidivim. Obično kada prođe prva godina na nekom poslu znate već što da očekujete naredne, a ovdje se niti jedna godina, u smislu naravi izazova, ne ponavlja. Tek započnete rješavanje jedne, iskrsnu već tri nove, potpuno drugačije, zadaće. Sve u svemu, hvala Bogu, lijepo se sve poslagivalo. Od kadriranja ljudi i raspoređivanja specifičnog djelokruga rada, međusobnog usklađivanja do slaganja kućica na mapi Srbije. Na samom početku IV. mandata iznijeli smo »betonski plan« stvaranja osnovnih preduvjeta za razvoj zajednice. U tome nam je negdje pomogla upornost, negdje sreća, a najvećim dijelom providnost da svaki elaborat završi u pravim rukama – Vlada Republike Hrvatske prigrllila je izgradnju Hrvatske kuće u Subotici, Vlada Republike Srbije prostor u Beogradu i otkup dijela rodne kuće bana **Josipa Jelačića**, Pokrajinska vlada njenu obnovu, Vukovarsko-srijemska županija *Šokačku kuću* u Vajskoj, Osječko-baranjska županija Kuću monoštorske župe, Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske i Ministarstvo regionalnog razvoja i EU fondova kuću u Sonti, prostor u Plavnoj, krov na Hrvatskom domu u Somboru, prostore u Starčevu i Oповu i vrtiće u Subotici i Tavankutu, HNV ured u Srijemskoj Mitrovici, Zagrebačka županija prve jaslice... Da nam je u prosincu 2018. godine netko rekao da ćemo sve ovo trebati osigurati u jednom mandatu sigurna sam da se ne bismo prihvatili, no s ove točke gledišta sada svjedočimo kako svatko kad po malo »potegne« zadovoljstvo i sreća su u velikom disbalansu i prednosti u odnosu na sav uloženi trud. A od ostalih, ne manje važnih, stvari IV. mandat ostat će upamćen po stalnom »šušuru« u vijeću. Brojnim timovima, kadrovskom snaženju ureda Vijeća i uposlenih na RTV-e, prvoj prosvjetnoj inspektorici, 17 puta više novčanih sredstava u odnosu na III. saziv, tri osnovane fondacije (*Antun Gustav Matoš*, Spomen-dom bana Josipa Jelačića i *Cro-fond*), 97 prevedenih i izrađenih udžbenika, 48 dopuna programima nastave i učenja, prvim autorskim udžbenicima za pripremni predškolski program i Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, osiguranim poticajima za djecu (prijevoz od kuće do škole, ljetovanja, izleti, razmjene učenika, programi profesionalne orijentacije, ekskurzije...), poticajima za studente (posebne kvote, domovi, stipendije...), tehničkom opremanju udruga kulture i škola, studijskim putovanjima elektora Vijeća i udruga kulture, izrađenom Registru gospodarstvenika i poljoprivrednih gospodarstava, prvim prekograničnim projektima, pokrenutim socijalnim programima za potrebite u zajednici, usvojenim strategijama informiranja i službene uporabe hrvatskog jezika i pisma, podignutom spomeniku biskupu **Ivanu Antunoviću**, obnovljenom grobu **Josifa Runjanina** u Novom Sadu, otvorenim prvim jaslicama na hrvatskom jeziku... I sve to uz Crkvu, podršku matične države Hrvatske, domicilne države Srbije, institucije i pojedince koji su vjerovali da jačanjem krovne institucije jačaju i vjeru da su Hrvati u Srbiji 300 godina na ovim prostorima bili i ostali bogatstvo i sol dvaju naroda.

► **Jedan od projekata započet i u IV. sazivu je Hrvatska kuća. U kojoj je fazi i kada će biti završena?**

Osim za institucije koje će se u nju useliti zašto je ona još značajna?

Projekt trajnog i adekvatnog smještaja NIU *Hrvatska riječ* zapravo je započet još u III. sazivu kada je kupljen plac za tu namjenu. Ono što smo mi uradili jest razradili ideju, napisali elaborat, prezentirali premijeru Hrvatske **Andreju Plenkoviću** te nakon njegovog blagoslova izradili potrebne projekte, osigurali sve dozvole za njenu izgradnju, proveli četiri javne nabave, završili »sivu fazu«, završne građevinske radove i izradili dizajn enterijera čija realizacija je trenutno u tijeku i što meni osobno do sada predstavlja najsladšu »muku«. Bit će to jedan zaista reprezentativan prostor u koji će svatko rado navraćati i osjećati se ponosno. Uposlenici NIU *Hrvatska riječ* dobit će konačno primjeren prostor za rad, no osim toga veću vrijednost imat će zajedništvo triju institucija, jednostavnost organizacije, racionalizacija troškova i međusobna dobra povezanost.

Gostima iz Srbije *Hrvatska kuća* ukazivat će na ozbiljnost razgovora i respektabilnog partnera za suradnju, prijateljima iz Hrvatske olakšanje da smo zbrinuti i potvrđeni od matične domovine, a našoj djeci spomenik i podsjetnik neposustajanju i neodustajanju od borbe za svoju vjeru i svoj rod.

► **Što još od nearealiziranih projekata prenosite u V. saziv HNV-a?**

Uh. Osim započetih projekata, prenosimo još i podosta nerealiziranih ideja. Od započetih tu su Školski centar u Subotici, Rekreativno-edukacijski centar na primorju, povrat *Hrvatskog doma* u Srijemskoj Mitrovici, Muzej Hrvata u Srbiji i kazališna scena na hrvatskom jeziku u profesionalnom teatru, a nerealizirane ideje zasada imaju samo skicu, što je za početak dobro jer je sjeme posijano u velikoj želji koja onda dovede do njihovog buđenja, i uz malo sunca, vrlo vjerojatno, žarko iščekivanog ploda. Među takvima su pet aktivnih sekcija punih mladih i djece u *Hrvatskom domu* u Somboru, Razvojna agencija, Studio s vlastitom produkcijom dnevnih vijesti, pozitivno percipirano obrazovanje od većine pripadnika naše zajednice, knjižara sa suvenirnicom u kojoj će se moći prodavati naši proizvodi, obnovljene prostorije župe sv. Petra i Pavla u Baču, poticaji za gospodarstvenike, aktivna hrvatska akademska zajednica, registar i mreža naših poljoprivrednih i gospodarskih proizvoda, aktivna zajednica u Beogradu, turistička ruta na mapi Srbije »Srijemska Mitrovica – Petrovaradin – Sonta – Bač – Monoštor – Tavankut«...

Uglavnom sve ono za što smo u IV. sazivu izgradili preduvjete i što uz malo dobre koordinacije neće biti nemoguće postići.

► **Kažete u IV. sazivu izgrađane su institucije hrvatske zajednice, a sada ih treba oživjeti. Kako?**

Tako što ćemo ih napuniti djecom, mladima, starima, pripadnicima naše i drugih zajednica. U IV. sazivu vođenje računa oko »betonskih stvari« dosta nam je oduzelo vremena za pisanje dopisa, zamolbi, stajanje na šalterima, vođenje računa o izboru najpovoljnijeg dobavljača i da sve bude besprijekorno i sukladno svim zakonima

i propisima. Sada naš program podrazumijeva više terenskog rada u smislu obilaska pripadnika naše zajednice, animiranja i motiviranja za aktivnosti, programe i stvaranje pogodne atmosfere da se pronađu kvalitetne vođe u svakoj pa i najmanjoj zajednici. Bez pojedinca koji ima jasne vizije, čistu motivaciju, dugačke noge za preskakanje svih prepreka i začepljene uši za negodovanja i demotiviranja nijedna zajednica se ne može uzdići. Vjerujem i sigurna sam da u svakom mjestu gdje u većem broju žive pripadnici naše zajednice, uz podršku Crkve, takvu osobu možemo naći. Takvu osobu svaka zajednica je sasvim sigurno dobila, samo treba zaslužiti da se ona aktivira. Puno molitve, vjere i čistih ruku koje pozivaju na zajedništvo, a onda dalje se sve niže jedno na drugo. Jedan projekt povlači drugi, dobre ideje novce, novi programi ljude i za čas dom postane pun, pa čak i tijesan. Ako je kuća prazna, uvijek se trebamo zapitati koji korak je krivo napravljen, sve presložiti i vratiti se na početak.

► **Kultura, obrazovanje, informiranje, službena uporaba jezika jesu područja djelovanja HNV-a. Ali krenula je priča i s gospodarstvenicima. Urađen je registar, priprema se Strategija gospodarstva. Može li se očekivati u novom sazivu HNV-a i neka konkretna pomoć gospodarstvenicima?**

S naše strane ćemo sve učiniti da bude. Na osnovu analize i prikupljenih podataka izraditi strategiju i plan djelovanja, prezentirati i lobirati za to u Hrvatskoj, ali i umrežavati iste i na području Bosne i Hercegovine.

► **Često naglašavate dobru suradnju i potporu iz Hrvatske, ali isto tako naglašavate potrebu jače povezanosti s Republikom Srbijom. Na koji način i koja su to strateška pitanja koja država Srbija mora riješiti?**

Suradnja uvijek mora biti obostrana. Vjerujem da se dosta »poteškoća« može riješiti jednostavnim razgovorima s predstavnicima vlasti u lokalnim samoupravama, institucijama, ministarstvima, pogotovo sada kada su nam se s ministrom za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog jedna vrata odškrinula. No, to pretpostavlja više i češće bivanje na terenu i jednostavno da se tom pitanju strateški i posvećeno pristupi. Čak i dok nema velike spremnosti da se pitanje manjina od strane Srbije otvori na način da jedna osmina stanovništva zaista dobije mogućnost za ostvarivanje svih svojih prava, postoje načini da se neke stvari ipak realiziraju. Republici Srbiji svakako želim da što prije razumije da će dobiti znatan broj zadovoljnih građana bude li manjinama omogućila pune škole djece na materinskom jeziku, pozitivnu vidljivost u medijima, njegovanje vlastite kulture i osnovna sredstva za rad i djelovanje njihovih krovnih institucija i udruga.

Čak u tim slučajevima gdje je hrvatska zajednica (npr. u Rumunjskoj) izuzetno uvažena od strane države poštovanje i ljubav prema domicilnoj državi često bude na jednakoj razini pozitivnog odnosa prema svojoj matici.

► **Kao i u IV. sazivu, i u V. sazivu jedna je lista. Koliko je to prednost, a koliko može biti opasno odsustvo nekog drugačijeg stava, mišljenja?**

Za takvo što morate imati izgrađenu odgovornost i izoštrenu samopercepciju, što prethodnom sazivu, Bogu hvala, nije manjkalo. Upravo iz tog razloga uveli smo mjesečna samovrednovanja ureda vijeća, vodstva četiri ključne institucije, sastanke koordinacije Izvršnog odbora, dopredsjednika i kontinuirano sagledavanje stanja u zajednici. Sastanci su gotovo svaki puta sadržavali vrlo argumentirane rasprave, ali na ponos vijeća izuzetno pažljivo artikulirane od strane svih subjekata. Atmosfera među vijećnicima je bila puna uvažavanja, čak i kada su se iznosili kontradiktorni stavovi o kojima su se nerijetko donosile nejednoglasne odluke. Ono čega smo bili pošteđeni u četvrtom sazivu, što je bila velika prednost, jesu bespredmetne i nedobronamjerne rasprave, a kojih je u ranijim sazivima, obično na teret predsjedavajućeg, uvijek bilo. Upravo zbog toga mogli smo se baviti suštinom i kontinuirano napredovati i rasti.

► **Listu HRvati i dalje zajedno podržalo je 87 elektora, iza svakoga od njih je najmanje 60 potpisa. Koliko očekujete od elektora i vijećnika da budu spona između HNV-a i ljudi koji su ih podržali, kako bi se čule inicijative, prijedlozi, problemi, pa i kritike?**

Takva očekivanja sam već na našoj prvoj sjednici vijeća iznijela. Svatko je obavezan donositi pitanja i potrebe svoje zajednice, a ono što smo u IV. sazivu započeli, ali nas je korona privremeno omela, jest redovito okupljanje vijećnika sa svojim elektorima kako bismo preko njih uvijek bili u kontaktu sa svakim glasom svojih potpisnika. Drugačiji put jednostavno ne postoji. Ako svaki pojedinac bude sporadično zakazivao sastanak s uposlenicima u Hrvatskom nacionalnom vijeću, nećemo moći puno pitanja riješiti u narednom periodu, ali ako svaki vijećnik bude brinuo o svojim elektorima i svaki elektor o svojim potpisnicima velikom broju izazova moći ćemo odgovoriti. Mreža i hijerarhija u povijesti nije uvedena radi važnosti pojedinaca nego potrebe protoka informacija, zajedničkog djelovanja i snage provođenja pojedinih ideja. Ako bismo svaku informaciju morali javiti svakom roditelju, vrlo vjerojatno bi mnogi od njih bili zakinuti. Ali, kada u siječnju uspostavimo savjet roditelja koji će činiti četrdeset roditelja (po jedan iz svakog odjela), mala je vjerojatnoća da netko neće znati kada se iduće godine planira ljetovanje, poticaji gospodarstvenicima ili kada bude otvorena rodna kuća bana Josipa Jelačića.

► **Hrvati u Srbiji u novoj Vladi imaju svog predstavnika, Tomislava Žigmanova, ministra za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog. Očekujete li da će to utjecati na promjenu odnosa službene politike Srbije prema hrvatskoj manjini, od državne do lokalne razine?**

Već jeste. Čestitka predsjednika Vučića uoči našeg Dana zajednice ranije nije bila uobičajena gesta. Uvažavanje hrvatske zajednice od predstavnika ministarstva ili drugih zajednica do sada nije često bilo u našim iskustvima. No, o konkretnim ishodima, pozitivnim politikama, Akcijskim planom koji nema simulativni karakter, odsustvu zastrašivanja ili afirmativnom odnosu prema našim inicijativama rano je govoriti.

► **Članica ste Savjeta hrvatske Vlade za Hrvate izvan RH, predsjednica Odbora za hrvatsku nacionalnu manjinu. To je 12 europskih država u kojima su Hrvati priznati nacionalnom manjinom. Može li se to iskoristiti za bolju povezanost, razmjenu iskustava, suradnju?**

U tom smjeru idu planovi već za 2023. godinu. Na razini Odbora dogovoreno je da se naših 12 država međusobno posjeti, upozna i da razmijenimo iskustva i modele rješavanja pojedinih pitanja. Dokument o stanju hrvatske zajednice u ovih 12 država, s izlistanim potrebama i izazovima već je sačinjen i na osnovu njega smo delegirali neke točke dnevnog reda već za iduću sjednicu Savjeta Vlade. Očekujem da nam se vidici ovim predsjedanjem zaista prošire, na koncu čak i ako nakon upoznavanja drugih samo izgradimo zadovoljstvo svojim statusom, organiziranošću i snagom zajedništva, bit će dragocjeno.

► **Pri kraju razgovora da se vratimo na V. saziv HNV-a. Kada će biti konstituiran Izvršni odbor, od-**

bori i povjerenstva? S obzirom na to da pojedini odbori u prošlom sazivu I nisu radili njabolje, kako to prevladati u V. sazivu HNV-a?

Prijedlog Ministarstva za ljudska i manjinska prava bio je da se najprije održe konstitutivne sjednice i sjednice na kojima će biti izabrani predsjednici vijeća, a kada stigne službena potvrda o registraciji da se biraju ostala izvršna tijela. Taj papir je stigao ovog tjedna, no budući da se bliže božićni blagdani sasvim je izvjesno da će naredna sjednica V. Saziva HNV-a biti održana u siječnju 2023. U nekoliko navrata prošlog saziva razgovarali smo o problematici pojedinih odbora i njihove nefunkcionalnosti. Jedina ideja koja je do sada bila na stolu jest da predsjednici odbora budu profesionalno uposleni u Hrvatskom nacionalnom vijeću kako rad pojedinih odbora ne bi ovisio o posvećenosti, inicijativi ili motivaciji pojedinaca na toj funkciji.

Ostaje nadalje da dopredsjednici pokrivaju određene teritorije, no o tome ćemo još svakako prije konačne odluke morati otvoriti podužu raspravu i vrlo argumentiranu debatu.

► **Pred nama su blagdani. Što je Vaša poruka Hrvatima u Srbiji?**

Kako sam i na proslavi 20 godina od osnivanja Hrvatskog nacionalnog vijeća rekla: »Ne dozvolimo biti u skupini onih koji znaju kako bi se nešto trebalo napraviti, nego onih koji će nešto napraviti. Vrijeme će svakako prolaziti i neće ga biti briga ako smo si mi priuštiti luksuz stajati po strani. Puno talenata smo do-

bili u zajednici! Puno i blagoslova možemo dobiti stavimo li ih sve na raspolaganje. Sada nam je potreban svaki od nas (...) Ne tražimo da svi jednako mislimo i da se u svemu slažemo, tražimo da stanete u red onih koji će djelićem za razvoj naše zajednice doprinijeti. Svatko koliko može – sašivene čakšire, uvježbana djeca za nastup, napisan članak za novine, izmoljena krunica, odigrano kolo, donirana sredstva za potrebite, popravljena brava ili lijepa riječ o predsjedniku vašega društva – sve nam je sada potrebno! Svaku pomoć prihvaćamo i svaku pomoć utrostručujemo.

Hrvatska je uz nas, Europska unija podrška, Srbija na putu prema izgradnji dobrih odnosa. Sve smo dobili i još više ćemo dobiti, zaslužimo li blagoslov samo i jedino vlastitim zalaganjem. Zato, ne čekajmo bolja vremena nego ih svakim danom iznova stvarajmo. Zajedno smo bili u svemu, zajedno ostali i nakon 20 godina, zajedno idemo i dalje, u novom V. sazivu HNV-a još jače i s još većom vjerom i pouzdanjem. Sretno nam bilo i živjeli!»

Uloga lokalnih zajednica u ostvarivanju manjinske politike

»Lokalna bi vlast trebala biti ključno uporište za realizaciju manjinske politike. Lokalna tijela i službe ne smiju kršiti zajamčena prava nacionalnih manjina svojim postupanjem ili propuštanjem postupanja, dužni su oblikovati i donijeti pozitivne mjere kojima se osigurava da se ne krše prava i slobode pojedinca i dužni su i primjenjivati ih«, ističu dr. sc. Dana Dobrić Jambrović i dr. sc. Nevenko Vranješ

Na lokalnoj razini se ostvaruje najneposredniji kontakt između građana međusobno kao i građana i javne vlasti. S obzirom na to da stanovnici u najvećoj mjeri svoje potrebe i interese ostvaruju na lokalnoj ili regionalnoj razini tu se mogu najbolje i prepoznati potrebe i problemi nacionalnih manjina u ostvarivanju njihovih prava. Kakva je uloga lokalnih zajednica u ostvarivanju manjinskih prava i integraciji manjina u društvu pitanje je na koje se pokušava naći odgovor na različitim skupovima kao i u akademskim radovima.

»S obzirom na to da pojedinci u najvećoj mjeri svoje potrebe i interese ostvaruju na razini koja im je teritorijalno najbliža, lokalna bi vlast trebala biti ključno uporište za realizaciju manjinske politike«, ističu dr. sc. **Dana Dobrić-Jambrović** i dr. sc. **Nevenko Vranješ** u svome radu *Zaštita nacionalnih manjina na lokalnoj razini u Hrvatskoj i BiH*. Glavno istraživačko pitanje na koje su autori pokušali odgovoriti odnosi se na ulogu lokalnih jedinica u implementaciji načela jednakosti i osiguranju zaštite nacionalnih manjina od diskriminacije.

Obveze lokalnih vlasti – kulturna autonomija

»Obveze lokalnih vlasti u vezi s manjinskim pravima trebale bi slijediti klasičnu tripartitnu tipologiju obveza država: dužnost poštivanja, zaštite i ispunjavanja prava«, navode autori. Drugim riječima lokalna tijela i službe ne smiju kršiti zajamčena prava nacionalnih manjina svojim postupanjem ili propuštanjem postupanja, dužni su oblikovati i donijeti pozitivne mjere kojima se osigurava da se ne krše prava i slobode pojedinca i dužni su i primjenjivati ih.

Koja su to područja u kojima su lokalne jedinice dužne provoditi mjere i kako je to uređeno u Hrvatskoj, prema autorima ovoga rada?

»Što se tiče očuvanja kulturne autonomije, lokalne jedinice dužne su u statutima izričito propisati ostvarenje prava na službenu uporabu jezika i pisma, nacionalne zastave i simbola. Uporabu jezika i pisma u radu lokalnih

tijela moraju omogućiti kada pripadnici nacionalnih manjina čine najmanje 1/3 stanovništva ili je takva obveza propisana međunarodnim ugovorom ili statutom lokalnih jedinica.

Potrebno je osigurati i određen broj službenika koji mogu poduzimati potrebne radnje na relevantnom jeziku i pismu. Također, lokalne jedinice financiraju udruge, zaklade i ustanove koje su nacionalne manjine osnovale za obavljanje kulturne, izdavačke, muzejske, arhivske, knjižnične i znanstvene djelatnosti. Prema kriterijima koje utvrde tijela lokalnih jedinica na prijedlog vijeća nacionalnih manjina, iz lokalnog proračuna osigurat će se sredstva za sufinanciranje radijskih i televizijskih programa namijenjenih manjinama ako se nalaze u vlasništvu lokalnih jedinica«, navode autori.

Lokalne jedinice imaju važnu ulogu i u obrazovanju, gdje su nositelji mjera ako su preuzele decentralizirane funkcije osnovnog i srednjoškolskog obrazovanja. Obvezne su organizirati redovite oblike nastave na jeziku i pismu nacionalnih manjina, dvojezičnu nastavu te njegovanje jezika i kulture, kao i posebne oblike kao što su seminari, ljetne i zimske škole, nastava na daljinu.

Zapošljavanje i zastupljenost

Prema politici zapošljavanja, u upravnim tijelima lokalnih jedinica u Hrvatskoj trebaju biti zastupljene one nacionalne manjine koje imaju pravo na razmjernu zastupljenost u lokalnom vijeću. Lokalne jedinice dužne su donijeti plan prijema u službu kojim se planira zapošljavanje potrebnog broja pripadnika nacionalnih manjina radi ostvarivanja zastupljenosti. Ako ona nije osigurana, lokalne jedinice dužne su takvu činjenicu navesti u natječaju za primanje u službu.

Zastupljenost u političkim tijelima lokalnih jedinica jamči se nacionalnim manjinama koje u lokalnom stanovništvu sudjeluju s 5 – 15% pripadnika preko jednog predstavnika, dok nacionalne manjine koje su zastupljene s više od 15% imaju pravo na razmjernu zastupljenost.

Drugoj kategoriji osigurava se i pravo na zamjenika načelnika ili gradonačelnika. Ako na temelju izbornih rezultata ne bude ostvarena potrebna razina zastupljenosti, povećava se broj članova lokalnog vijeća pripadnicima određene nacionalne manjine ili raspisuju dopunski izbori. U lokalnom upravljanju, ali mimo političkih tijela, nacionalne manjine mogu sudjelovati preko formiranog vijeća ili izabranog predstavnika čije su ovlasti u pravilu savjetodavne. No, imaju i nadzornu funkciju spram općih akata lokalnih jedinica. Sredstva za njihov rad, uključujući administrativne poslove i određene aktivnosti utvrđene programom rada vijeća osiguravaju se u lokalnom proračunu. Posebne mjere uključivanja u upravljanje odnose se na Rome, navode autori.

Povjeriti veću ulogu i odgovornost lokalnim zajednicama

Na temelju analize položaja i modaliteta ostvarenja prava nacionalnih manjina u Hrvatskoj i BiH, metodom pravne analize i deskripcije, autori ovoga rada formulirali su i preporuke. Što se tiče političkih struktura i procesa u Hrvatskoj, autori smatraju kako »izbori za predstavnike i vijeća nacionalnih manjina nisu adekvatno promovirani u medijima pa bi državne i lokalne institucije trebale upućivati na njihovu važnost. A nakon provedenih izbora, ističemo značenje češćeg uključivanja predstavnika u rad tijela lokalnih jedinica. Pritom je ključna inicijativa obiju strana. U tom kontekstu također predlažemo na razini lokalne zajednice održati radionice o ulozi i ovlastima predstavnika i vijeća. Konačno, u objema zemljama odgovornost lokalnih jedinica za ispunjenje mjera manjinske politike trebalo bi detaljnije urediti, odnosno speci-

ficirati o kojim su podacima dužne izvještavati i u kojim rokovima. Trebalo bi razmotriti i mogućnost imenovanja lokalnog povjerenika za zaštitu nacionalnih manjina«.

Također, autori ističu, važnost strateških dokumenata: »Nacionalne strategije, ovisno o kvaliteti izrade, koristan su mehanizam unaprjeđenja prakse lokalnih jedinica. Zato bi trebalo lokalnim jedinicama povjeriti veću ulogu u oblikovanju i veću odgovornost u provedbi strategija. Na taj bi se način povećala suradnja središnje i lokalne razine u ostvarenju manjinske politike. S druge strane, lokalne vlasti trebale bi donositi i vlastite akcijske planove temeljene na kontinuiranu dijalogu s pripadnicima nacionalnih manjina i partnerstvu s manjinskim udruženjima. Dakle, i u lokalnim javnim politikama potrebno je povećati intenzitet i razinu suradnje tijela vlasti i civilnoga društva. No, kako bismo pripadnike nacionalnih manjina uopće potaknuli na odaziv i suradnju, potrebno je na lokalnoj razini organizirati aktivnosti usmjerene prema podizanju svijesti o potrebi i načinima njihove zaštite. Uz češću medijsku prezentaciju, očekuju se inicijative lokalnih vlasti u osmišljavanju tematskih edukacija i tribina. Posebne bi edukacije trebale biti osigurane za lokalne službenike, osobito usmjerene prema učenju jezika i pisma nacionalnih manjina« zaključuju dr. sc. Dana Dobrić-Jambrović i dr. sc. Nevenko Vranješ.

Jasminka Dulić

Kroz serijal članaka podastrijet ćemo pojedine aspekte zakonskih rješenja, institucija, društvenih normi i pokazatelja društvenog položaja od značaja za bolje razumijevanje položaja nacionalnih manjina kada su u pitanju Hrvati u Srbiji i Srbi u Hrvatskoj kao pripadnici nacionalne manjine.

Hrvatska navijačka groznica na primjeru Osijeka i okoline

Uspjeh – kolektivni »lijek za sve«

»Grije me srce vatreno«, prokomentirala je srednjoškolka Ksenija dok je na mrzлом trgu u Tvrđi čekala početak utakmice * » Na kugli zemaljskoj ne postoji društvo koje nema problema, ali uz ovakve rezultate oni se možda malo lakše zaboravljaju, makar na kratko«, objašnjava predsjednik Vatrogasne zajednice općine Bizovac Stjepan Sršić

Navijačka groznica, fanatizam, ludilo i sve što već s time ide tek će biti teme brojnih diplomskih i doktorskih radova i stručnih tekstova psihologa i sociologa na fakultetima i u znanstvenim časopisima diljem planeta, a kao inspiracija za to svakako će (im) poslužiti netom završeno Svjetsko nogometno prvenstvo u Kataru (da, možda je pravilnije »u Katru«, poput »Zadru«, ali opet zvuči nekako odveć »pametno« za prosječnog čovjeka). Vidjeli ste i sami: navijači na stadionima, na ulicama, u kafićima i u svojim domovima išarani nacionalnim bojama, ovijeni zastavama ili u dresu reprezentacije kao obaveznim odjevnim predmetom u transu, s neskrivenim emocijama koje su isključivo ovisile o uspjehu onih za koje se navija. Umiju i inače ljudi biti slični: za doček Nove godine ili karnevale, kada masa nagrme na ulicu i olabavi sve emocionalne kočnice, ali opet stanje ekstaze u njima ne dosegne taj kolektivni nivo kakav smo svako dana mogli vidjeti od 20. studenoga do 18. prosinca ove godine, za vrijeme trajanja Svjetskog prvenstva.

Grijanje na srčani pogon

Hrvatska i inače spada u sam vrh navijačkog ludila kada je nogomet u pitanju, jer su ih sami reprezentativci svojim rezultatima na to navikli, pa je ono što slijedi tek subjektivni opis tročlane ekipe Žedničana i Subotičana koji su se u subotu (17. prosinca) uputili u Osijek kako

bi uživo osjetili ozračje koje je toga dana vladalo uoči, tijekom i nakon utakmice za treće mjesto na Svjetskom prvenstvu.

Putnicima koji do Osijeka idu preko Baranje zacijelo je dobro poznata Kovács csárda u Suzi (Csúza) kao nezao-bilazna stanica za fiš ili neki drugi riblje-žablji specijalitet. Poznato je i da osoblje međusobno uglavnom komunicira na mađarskom (jer im je materinski), ali je zaista bilo iznenađujuće vidjeti i kuharice i konobare u hrvatskim dresovima i čuti ih kako (naravno, na mađarskom) razgovaraju o postavi koja će igrati i prognozoma rezultata dok čekaju početak utakmice s Marokom. Dresovi, dakle, kao jasan znak navijačke pripadnosti, a časkanje... onako, za svoju dušu.

Čitateljima je i kada nema Svjetskog prvenstva poznato da se – bar u ovim krajevima – u dvije stvari svi razumiju: u politiku i nogomet. Uspjeh hrvatske nogometne reprezentacije to je samo ponovno potvrdio: na ulicama Osijeka prednjice automobila prekrivene crveno-bijelim kockicama, biciklisti s nacionalnom zastavom na »kormanju«... Sat i pol prije početka utakmice u jednom kafiću nedaleko stadiona NK Osijek na svim stolovima piše »rezervirano«, te nam konobar preporuča da uhvatimo mjesto pokraj prozora i ulaznih vrata gdje su dva stola za one »s nogu«.

Ajmo mi u Tvrđu, gdje se i inače na trgu – u okviru Adventa u Osijeku – tekme organizirano gledaju vani.

Vrijeme, što bi sportski reporteri rekli, »hladno a teren tvrd«. Na trgu tek pedesetak najistrajnijih, ali i »slojevito odjevenih«, u skladu s vremenskim prilikama.

»Grije me srce vatreno«, u šali ili zbilji (tko će ga znati) prigodno će – na upit »nije li ipak hladno biti vani« – ispali ti jedna srednjoškolka **Ksenija** dok se s društvom hihoće i očito dobro zabavlja. Na desetak-dvadesetak metara od njih u obližnjim kafićima gužva kao da je piće besplatno. Sudeći po atmosferi, mnogi od njih svoje su »rezervacije« popunili satima ranije, o čemu jednako svjedoči broj boca i čaša pred njima kao i porcije tople hrane koje su im dostavljajući upravo donijeli. U jednom od kafića kao u kabinetu ovdašnjeg predsjednika: osam-devet televizora kako bi gosti iz svih uglova imali »svoj« ekran na kom će pratiti ono zbog čega su došli.

Ajmo mi tu dok se još uopće može ući, jer vani je za stare kosti ipak hladno. Može, ali mjesta ima samo za šankom. Nema veze, i tu je televizor, a muzika uoči početka meča isključena tako da se sa svih strana glas komentatora čuje kao arija solista u najakustičnijoj dvorani za vrijeme koncerta klasične glazbe. Oko nas pripadnici oba spola i svih generacija, mnogi s nezaobilaznim kockastim dezenima. Nije redovno ni počelo, a već »goooo-oooo!«, »toooooooo!«... urla se, galami, skače... Pluća i grla se još nisu ni ispuhala, a već muk, nevjerica... Poput kolektivnog infarkta. Zna se i zašto. Isto ludilo i nakon **Oršićevog** gola. Petarde i topovski udari s već pristojno popunjenog trga čuju se i u zatvorenoj draonici, gdje tura turu stiže. Drugo poluvrijeme atmosfera »napeta, ali komorna«: plješće se baš kao na stadionu prilikom izlaska **Kramarića**, spominje se najbliža rodbina sucu zbog nedosuđenog penala nad **Gvardiolom**.

Vatrogasna vrelina

»Imaš ti kada posli utakmice?«, pita me Ivan. Kažem da imam vremena, ali i pitam zašto. »Josip je dobio poruku od Štefa da odemo u Bizovac posli utakmice«, objašnjava Ivan. U redu.

Malo fotkanja slavlja na trgu nakon utakmice i pravac Bizovac u tamošnji Dom Vatrogasne zajednice, koja godinama surađuje s Dobrovoljnim vatrogasnim društvom *Stari Žednik*, čiji su **Ivan Vidaković** i **Josip Miljački Matak** članovi. Ispred ulaza već nas čeka **Štef**, odnosno dugogodišnji predsjednik DVD-a, a sada Vatrogasne zajednice općine Bizovac **Stjepan Sršić**. Atmosfera kao i svuda u Hrvatskoj te večeri: slavljenička. Već s vrata osjeti se čobanac, pripremljen za pedesetak prisutnih članova, uključujući i one najmlađe. Glasno, veselo, srdačno... Stigli dragi gosti iz Žednika.

»Ne znam tko je koga prvo kontaktirao: Žedničani nas ili mi Žedničane. Mislim da je to došlo spontano, još na Međunarodnom kampu vatrogasne mladeži u Bácsalmásu 2005., čiji sam ja jedan od začetnika. Od tada se družimo, međusobno posjećujemo, razmjenjujemo iskustva, sudjelujemo na seminarima...«, kaže Stjepan Sršić, ne skrivajući ponos kako dobrovoljno vatrogastvo u Bizovcu (koje danas broji oko 150 članova) datira s početka prošlog stoljeća, znatno ranije od 1926., kao godine formalnog osnutka.

Kako je tema ipak nogomet, Sršić nam daje svoje viđenje fenomena navijača u Hrvatskoj, odnosno ljudi koji zbog nogometa padaju u trans, zaboravljajući tada i na inflaciju, sve tanji novčanik, zimu, lošije ocjene, reumu, astmu, kurje oko te nedaće i podjele svih vrsta:

»S tri medalje na šest svjetskih prvenstava naša je reprezentacija svjetski fenomen i po reakcijama ljudi vidi se što im to znači. Što se nedaća tiče, mogu reći da na kugli zemaljskoj ne postoji društvo koje nema problema, bez obzira na to koliko bogato ili siromašno bilo. Ali, uz ovakve rezultate ti problemi se možda malo lakše zaboravljaju, makar na kratko«.

Konačno, istaknimo još jednu opću stvar koja se i na primjeru Hrvatske potvrdila: za vrijeme trajanja Svjetskog prvenstva do izražaja nisu dolazili huligani ma koje navijačke grupe. Njihovo mjesto na stadionima, ulicama, trgovima i kafićima rezervirao je uglavnom pristojan svijet. Svijet koji navija, a ne mrzi.

Zlatko Romić

Godišnji koncert Dječje folklorne skupine HKC-a *Bunjevačko kolo*

Tradicija kroz plesove

Godišnji koncert Dječje folklorne skupine HKC-a *Bunjevačko kolo* održan je u dva termina (19. i 20. prosinca) u velikoj dvorani Centra. U programu su sudjelovali članovi početne skupine, mlađe dječje skupine, starije dječje skupine, kao i orkestar ovog Centra.

Prikazano je deset koreografija. Uz bunjevačke plesove i pjesme, na programu su bili i plesovi gradišćanskih Hrvata, plesovi iz Šumadije, rusinski plesovi, pjesme i plesovi Međimurja te plesovi iz centralne Srbije.

Plod ovogodišnjeg rada

Voditelj folklornog odjela Centra **Marin Jaramazović** kaže kako je ovaj koncert osmišljen od plesova koje djeca uče tijekom čitave godine na probama.

»Godišnji koncert dječje folklorne skupine zajedno smo pripremili s **Nemanjom Sarićem** i **Martinom Vojnić Tunićem**, koji najviše rade s djecom. U pripremi su sudjelovali i **Mila Kujundžić** koja vodi brigu o narodnim nošnjama i **Luka Sudarević**, šef orkestra našeg Centra. Obično su prilikom Godišnjeg koncerta nastupali zajedno Izvođački ansambl i dječje skupine, a ove godine smo odlučili razdvojiti te koncerte.

Ovo je prvi put da dječje skupine imaju svoj zasebni koncert, a prikazali smo plod našeg ovogodišnjeg rada«, kaže Marin Jaramazović.

Nemanja Sarić naglašava da su djeca zasebnim koncertom dobila više prostora nego ranije pokazati što su radila tijekom godine.

»Vodim dječje folklorne skupine, to su djeca uzrasta od vrtića pa do kraja osnovne škole. Učim ih osnovne

korake u plesu, osnovne stvari u svezi pjevanja i scen-skog nastupa, a radim i postavljanje koreografija. Dječje skupine vodim od 2021. godine. Imamo u Centru tri dječje skupine – početnu, mlađu i stariju. Djeca su se na ovom koncertu predstavila s više koreografija, a uz ples je bilo i pjevanja. U ove tri skupine ima oko 80 djece, koja su se predstavila na koncertu. Prezadovoljni smo ovom godinom, bilo je mnogo nastupa i u Srbiji i u Hrvatskoj», kaže Sarić.

Slavlje kroz ples

Član dječje folklorne skupine **Timotej Vukmanov Šimokov** nastupio je na Godišnjem koncertu u tri koreografije:

»Ovdje sam u folklornom odjelu više od jedne godine i lijepo se provodim, učim plesove. Volim provoditi vrijeme s drugarima i članicama u ansamblu. Također, volim naše narodne hrvatske plesove i pjesme, a folklor iskazuje tradiciju ovog podneblja. Tradicija je važna zato što možemo prikazati ono što su naši preci radili i to slaviti kroz ples«.

Članica dječje folklorne skupine **Sara Vukov** kaže da odnedavno uči plesati:

»Ovo mi je prvi koncert u životu. Plesanje me čini sretnom. Tradicija je važna, a folklor donosi veselje i za mene i za publiku. Najviše volim plesati bunjevačke igre, a i lijepo se družimo«.

Predsjednik HKC-a **Bunjevačko kolo Lazar Cvijin** istaknuo je kako je prezadovoljan što je veliku dvoranu

Centra publika ispunila i prilikom nedavnog koncerta Izvođačkog ansambla, kao i sada, na koncertima Dječje folklorne skupine.

»To znači da ono što smo radili proteklih godina i ove godine u folklornim odjelima Centra daje svoje rezultate. Na Godišnjem koncertu Dječje folklorne skupine nastupilo je više od osamdeset djece, pa zar to nije divno? Ovo je bila prebogata godina s našim programima, a sada već počinju pripreme za Veliko prelo koje će biti održano 28. siječnja 2023. godine«, kaže Cvijin.

Z. Sarić

Božićni koncert folklornog odjela HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta

Izborna, i godina prepuna događanja

»Bila je ovo izborna godina za naš Gubec i za našu Galeriju. Stoga čestitka i zahvala svima koji su prihvatili dužnost i preuzeli obvezu daljnjeg razvoja naših udruga. Ove godine naša zajednica je slavila 20 godina od I. saziva HNV-a, 20 godina od osnutka NIU Hrvatska riječ, a naši članovi, kao i pri samom osnutku ovih ustanova, dali su veliki doprinos u očuvanju, bodrenju i snaženju budućeg rada naših profesionalnih ustanova«, rekao je Ladislav Suknović

Folklorni odjel HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta priredio je u subotu, 17. prosinca, u mjesnom Domu kulture svoj tradicionalni božićni koncert. Gosti ovog svečanog događaja, održanog u suorganizaciji Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici, bili su članovi KUD-a *Orljava* iz Pleternice (Hrvatska).

društva **Renato Brankovan**, dodajući kako nisu prvi put u Tavankutu, ali je posljednji posjet prije ovog bio prije oko 20 godina.

Što se tiče bečarca, podsjetimo da ga je UNESCO 2011. godine upisao na Reprezentativni popis nematerijalne kulturne baštine čovječanstva.

Kao domaćini, predstavili su se reprezentativna, srednja (voditelj **Darko Prčić**) i najmlađa folklorna skupina (**Sanda Benčik**), koji su izveli izvorne bunjevačke plesove i pjesme, plesove Bosilegradskog krajišta i plesove kaštelanske narodne četvorke.

»Već više godina na ovom božićnom koncertu nismo imali goste. Nastojat ćemo ih pozivati na sljedeće koncerte, kako bi program bio što bogatiji i raznovrsniji«, ističe Prčić.

Glazbena pratnja tavankutskim folklorcima bili su članovi tamburaškog odjela *Gupca*.

HKPD *Matija Gubec*

Bečarci, bunjevački plesovi, prikazi običaja...

Članovi KUD-a *Orljava* predstavili su se prije svega bečarcima, i to u okviru projekta »Bečarac worldwide«, kojeg je podržalo Ministarstvo vanjskih i europskih poslova Hrvatske i putem kojeg žele dati na važnosti ovog tradicijskog vokalno-instrumentalnog napjeva podrijetlom iz ruralne Slavonije te ga predstaviti kao neizostavan dio današnje tradicijske kulture Slavonije, Baranje i Srijema.

»Tu smo se predstavili uglavnom s bečarcima, budući da dolazimo iz Pleternice, grada bečarca, gdje se od 2019. nalazi jedinstveni Trg bečarca, a za oko mjesec dana ovdje će biti otvoren i Muzej bečarca. Na koncertu smo također prikazali i neke naše običaje, poput čijanja perja koje majka priprema kćeri za udaju, te dio svadbenih običaja dolaska kod divojačke kuće u Požeškoj kotlini i njeno odvođenje u svatove«, kaže predsjednik ovog

Prigodna obraćanja

Prijateljstvo i suradnja dviju kulturnih udruga započela je prije dva desetljeća, a ovom prigodom je obnovljena zahvaljujući pomoći Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici, čiji je generalni konzul **Velimir Pleša** uputio prigodne riječi u povodu predstojećeg blagdana Božića.

»Vrijeme Božića sve nas poziva biti nam posrednicima Božje milosti, poziva nas biti mirotvorcima i mironosnicima. Suodgovornost svih nas za događanja u ovom našem malom svijetu, ali ukupno gledajući i u cijelome svijetu, izrazito je velika, jer nitko nije i ne smije biti nevažan. No, to ne znači da se moramo klanjati jedni drugima i slaviti nâs, slaviti sebe, već smo pozvani prestati se klanjati sami sebi i padati ničice pred idole koje nam svijet nudi. Mi ovog Božića moramo biti budni i pozorni, čuti radosnu

vijest Božića, razlikovati pravu vijest o spasenju od lažnih ponuda kojima nas svakodnevno obasipaju... Bog po slobodnoj inicijativi tijekom čitave ljudske povijesti očituje svoju volju za uspostavljanjem zajedništva s nama i među nama, ostavljajući nam punu slobodu u prihvaćanju. U takvoj slobodi Bog nam prilazi u svome Sinu Isusu i ovoga Božića. Hoće li se dogoditi prihvaćanje s naše strane, vidjet ćemo, pokazat ćemo, jer to se ne da sakriti...»

U ime organizatora nazočnima se obratio i predsjednik HKPD-a **Matija Gubec Ladislav Suknović** ističući kako je godina za nama u ovom društvu bila prepuna događanja, vrijednih projekata, intenzivnih aktivnosti i podosta rada.

»Bila je ovo izborna godina za naš *Gubec* i za našu Galeriju. Stoga čestitka i zahvala svima koji su prihvatili dužnost i preuzeli obvezu daljnjeg razvoja naših udruga. Bez novih, mladih snaga teško je zamisliva naša budućnost. Jednako tako nam znači iskustvo, godine aktivizma i mudrosti, koji su naša stalna potpora. Ova godina je bila prezahtjevna i za cijelu hrvatsku zajednicu u Srbiji – izbori za V. saziv HNV-a, popis stanovništva i brojne

druge zajedničke aktivnosti. Ponosni smo što su članovi našeg *Gupca* i Tavankučani bili dionici osnutka triju profesionalnih hrvatskih institucija. Ove godine naša zajednica je slavila 20 godina od I. saziva HNV-a, 20 godina od osnutka NIU *Hrvatska riječ*, a naši članovi, kao i pri samom osnutku ovih ustanova, dali su veliki doprinos u očuvanju, bodrenju i snaženju budućeg rada naših profesionalnih ustanova.«

I. Petrekanić Sič

Božićni koncert u Hrvatskom domu u Somboru

Tiha noć u Nazoru

Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo *Vladimir Nazor* priredilo je u nedjelju, 18. prosinca, svoj tradicionalni božićni koncert i izložbu božićnjaka *Tiha noć u Nazoru*. Osim domaćina, *Nazorovog* pjevačkog zbora, u programu su sudjelovali pjevači *Šokadije* iz Sonte, učenici koji u Hrvatskom domu prate nastavu na hrvatskom jeziku, mladi glazbenici iz Monoštora, učenici Osnovne škole *Bratstvo-jedinstvo* i Mađarske građanske kasine, članovi Udruženja Nijemaca *Gerhard*, pjevački zbor iz Karmela, *VIS Antunići*.

Prije početka koncert priređena je tradicionalna izložba božićnjaka.

Kalendar hrvatskih institucija za 2023. godinu

Baštinimo da traje naslov je tematskog zidnog i stolnog kalendara za 2023. godinu u čijoj izradi i objavi zajednički sudjeluju hrvatske profesionalne institucije i organizacije: Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, NIU Hrvatska riječ i Hrvatsko nacionalno vijeće.

Kalendar izlazi pod sloganom **ŽIVA BAŠTINA – nematerijalna kulturna baština Hrvata u Srbiji** te na 12 listova predstavlja 22 elementa koji su dio velikog istoime-nog projekta.

Tako se kroz mjesece mogu prati-ti: Vinogradarski običaj proslave svetog Vinka (*Vincencija*) u Rumi i Ophod *kraljaca* u Rumi (siječanj); Veliko prelo u Subotici, Golubinač-ke *mačkare* i Pokladni običaj *Tute* u Plavni (veljača); Tradicijsko dvo-glasno pjevanje šokačkih Hrvatica iz Monoštora (ožujak); Čuvari Isusova groba i *Polivači* kod bunjevačkih Hrvata u Bačkoj (travanj); Duhovski op-hod *kraljica* kod bunjevačkih Hrvata (svibanj); *Priska-kanje* Ivanjske vatre kod bunjevačkih Hrvata u Bačkoj i Bunjevačko momačko kolo (lipanj); Stvaralaštvo u teh-nici slame kod bunjevačkih Hrvata u Bačkoj i Umijeće

izrade *šlinga* (srpanj); Dužijanica – običaj proslave završetka žetve (kolovoz); Tamburaši, tamburaške prakse Hrvata u Vojvodini i Bečarac – tradicijski glazbeni i verbalni žanr među vojvođanskim Hrvatima (rujan); Bunjevački govori bačkih Hrvata i Šokački govori bačkih Hr-vata (listopad); Običaj zvonjenja za pokojnike u Surčinu i Umijeće izrade bunjevačkih i šokačkih pa-puča, *papučoš* (studenj); Priprema blagdansnog božićnog kruha *bo-žićnjak* i Ophod *betlemaša* u Srije-mu (prosinac).

U izradi ovoga kalendara sudje-lovali su v. d. ravnateljice ZKVH-a **Katarina Čeliković** te dizajner **Darko Vuković**, a tiskan je u Štampariji Zack u Petrovaradinu.

Uz katolički kalendar, označeni su svi blagdani i praznici koji se slave i obilježavaju u Srbiji i Hrvat-

skoj, kao i praznici hrvatske zajednice u Srbiji.

Kalendar će biti podijeljen svim hrvatskim udrugama kulture za dalju distribuciju na područjima na kojima se udruge nalaze, a pojedinci ga u Subotici mogu dobiti u ZKVH-u, HNV-u, NIU Hrvatska riječ i u DSHV-u.

(ZKVH)

Adventski vašar u Vajskoj

Pastoralna vijeća i župljani župa sv. Jurja u Vajskoj i sv. Ilije u Bođanima organizirala su Adventski humanitarni vašar u Vajskoj. Prije vašara djeca iz Vajske i Bođana priredila su prigodan program u crkvi sv. Jurja.

»Djeca su program marljivo pripremala dva tjedna. Na ovakvim programima uspijemo okupiti oko 15 djece«, kaže **Pavle Pejčić**.

»Uspješno smo završili naš treći Adventski humanitarni vašar. Ljepota ovoga vašara nije samo u humanosti nego i u zajedništvu. Prije svega zajedništvu naših župa iz Vajske i Bođana. Žene su se tri tjedna vrijedno sastajale u župi i radile ručne radove, domaćice su kod kuće pekle kolače, a svojim donacijama pomogli su nam i poduzet-nici. Sredstva prikupljena na Adventskom vašaru donirat ćemo našim obiteljima koje su u potrebi«, kaže **Amalija Šimunović**.

Na ovom humanitarnom vašaru sudjelovali su i HKU *Antun Sorgo* i MO DSHV Vajska.

Marko Križanović zadobio simpatije Banaćana

Udruga banatskih Hrvata organizirala je prošlog vikenda u crkvi svetog Mauricija u Starčevu tradicionalni božićni koncert. Kao i do sada, događaj je realiziran u suradnji sa župnim vijećem, no, prvi put predsjednik ovog tijela nije mogao nazočiti manifestaciji. Naime, sve katoličke vjernike i mještane Starčeva dan uoči koncerta duboko je rastužila vijest o smrti **Josipa Mihajlića** (1948. – 2022.) koji je dugih 14 godina bio na čelu župnog vijeća. Iz tog razloga uvod u program imao je komemorativni karakter, jer je preminulom Mihajliću odana počast kao istaknutom i uglednom pripadniku zajednice u Starčevu koji je s osobitim zalaganjem i posvećenošću upravljao crkvenim vijećem te su njegov život i rad ostali trajnim uzorom i inspiracijom mlađim naraštajima.

Pored velikog broja posjetitelja, koncertu su prisustvovali predsjednik Udruge banatskih Hrvata i zamjenik pokrajinske tajnice za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama **Goran Kaurić**, dužnosnik Mladeži Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i vijećnik Hrvatskog nacionalnog vijeća **Ninoslav Radak**, kao i predstavnik Banata u spomenutom tijelu i istodobno čelnik starčevačke podružnice Udruge banatskih Hrvata **Nikola Pavlić**.

»Drago nam je da smo uspjeli uvrstiti naš božićni koncert u redovite manifestacije Udruge i da je prepoznat i pozitivno ocijenjen, kako u lokalnoj sredini tako i unutar čitave zajednice vojvođanskih Hrvata«, među ostalim je naglasio Pavlić.

Riječi hvale za ovogodišnji program koji je iz opravdanih razloga pretrpeo znatne izmjene imala je i vjerna publika čije je simpatije pridobila glavna zvijezda koncerta, glazbenik iz Subotice **Marko Križanović**.

»Divni i karizmatični Marko oduševio nas je svojim nevjerojatnim glasom i maestralnim izvedbama poznatih brojeva koji me podsjećaju na djetinjstvo, roditelje i neka lijepa vremena. Uživala sam slušajući ga, kao i moja obitelj i prijatelji«, kazala je voditeljica dječje radionice u Starčevu **Jelena Šić**.

Marko Križanović nastupio je uz pratnju klavirista **Sándora Kolompára**, predstavivši Starčevcima svoj glazbeni projekt pod nazivom *Panonski evergreen* koji obuhvaća svjetske i domaće popularne melodije.

»Moto našeg nastupa glasi: 'Srce za svaku pjesmu – pjesma za svako srce'. Nismo bitnije mijenjali standardni repertoar, što se pokazalo dobrim jer smo u Starčevu naišli na oduševljenje publike od koje smo dobili samo pohvale i ovacije«, izjavio je Križanović nakon koncerta.

D. Mergel

SIJEČANJ Januar

N 1 2. N. PO BOŽIĆU, NOVA GODINA, MARIJA BOGORODICA
P 2 Bazilije, Grgur Nazijanski
U 3 Ime Isusovo, Genoveva, Anastazija
S 4 Dafroza, Angela F., Borislava
Č 5 Telesfor, Emilijan, Miljenko
P 6 BOGOJAVLJENJE (Tri kralja)
S 7 Rajmund P., Rajko, Zoran
N 8 KRŠTENJE GOSPODINOVO, Gospa od brze pomoći
P 9 Julijan, Miodrag, Živko, Alix, Jadran
U 10 Agaton, Dobroslov, Grgur X.
S 11 Honorat, Neven, Higin
Č 12 Ernest, Tatjana Rimska
P 13 Hilarije, Veronika, Radovan
S 14 Feliks, Srećko, Veco
N 15 2. N.K.G., Pavao pust., Mavro, Anastazija
P 16 Honorat, Marcel, Oton, Mislav
U 17 Antun op., Leona, Vojmil, Lavoslav
S 18 Margareta Ug., Priska, Premila
Č 19 Mario Kanut, Ljiljana, Marta
P 20 Fabijan, Sebastijan
S 21 Agneza, Janja, Neža, Ines
N 22 3. N.K.G., Vinko đakon, Anastazija, Irena R.
P 23 Emerencijana, Ema, Vjera, Milko
U 24 Franjo Saleški, Bogoslav
S 25 OBRAĆENJE SV. PAVLA AP., Ananija
Č 26 Timotej i Tit, Bogoljub, Tješimir
P 27 Anđela Merici, Pribislav, Živko
S 28 Toma Akvinski, Tomislav
N 29 4. N.K.G., Valerije, Konstancije, Zdeslav
P 30 Martina, Gordana, Darinka, Jacinta
U 31 Ivan Bosco, Saturnin, Marcela

VELJAČA Februar

S 1 Sever, Brigita, Miroslav
Č 2 Prikazanje Gospodinovo, Marin
P 3 Blaž, Vlaho, Tripun, Oskar, Dubravko
S 4 Veronika Jeruz., Andrija Corsini
N 5 5. N.K.G., Agata, Jagoda, Dobrila, Silvan, Goran
P 6 Pavao Miki i dr., Doroteja, Dorica
U 7 Pio IX., Držislav, Rastimir, Rikard
S 8 Jeronim Emilijani, Jozefina B., Jerko
Č 9 Skolastika, Apolonija, Sunčana
P 10 Alojzije Stepinac
S 11 Gospa Lurdska, Mirjana
N 12 6. N.K.G., Eulalija, Zvonka, Zvonimir, Damjan
P 13 Katarina Ricci, Božidarka, Kastor
U 14 Valentin, Zdravko, Valentina
S 15 Klaudije Col., Georgija, Agapa, Onezim
Č 16 Julijana, Miljenko, Đula
P 17 7 utemelj. Reda slugu BDM, Donat
S 18 Bernardica, Šimun, Gizela
N 19 7. N.K.G., Bonifacije, Konrad, Blago, Ratko
P 20 Leon, Lav, Lea
U 21 Petar Damiani, Eleonora, Damir
S 22 Čista srijeda - Pepelnica Katedra sv. Petra
Č 23 Polikarp, Grozdan, Romana
P 24 Matija ap., Montan, Goran
S 25 Viktorin, Valpurga, Hrvoje, Darko
N 26 1. KORIZ. (Čista), Aleksandar, Sandra, Branimir
P 27 Gabriel od Ž. Gospe, Grgur iz Nareka
U 28 Roman, Teofil, Radovan, Bogoljub

OŽUJAK Mart

S 1 Albin, Hadrijan, Jadranka (kvatre)
Č 2 Janja Pr., Lucije, Iskra, Čedomil
P 3 Marin, Kunigunda, Kamilo (kvatre)
S 4 Kazimir, Eugen, Natko, Miro (kvatre)
N 5 2. KORIZ. (Pačista), Euzebij, Teofil, Vedran, Lucije
P 6 Marcijan, Viktor, Zvezdana
U 7 Perpetua i Felicit, Tereza
S 8 Ivan od Boga, Ivša, Boško
Č 9 Franciska Rimska, Franjka, Franika
P 10 Emil, Makarije, Krunoslav
S 11 Eutimije, Kondid, Firmin, Tvrtko
N 12 3. KORIZ. (Bezimeni), Maksimilijan, Teofan, Bernard
P 13 Kristina, Rozalija, Modesta, Ratka
U 14 Matilda, Miljana, Borislava
S 15 Klement, Veljko, Vjekoslava
Č 16 Agapit, Smiljan, Hrvoje
P 17 Patrik, Domagoj, Patricija, Gertruda
S 18 Ćiril Jeruzalemski, Cvjetan, Ćiro
N 19 4. KORIZ. (Sredoposna), JOSIP ZARUČNIK BDM
P 20 Niceta, Dionizije, Vladislav, Klaudija
U 21 Serapion, Vesna, Kristijan
S 22 Oktavijan, Jaroslav, Lea
Č 23 Turibije, Oton, Pelagije, Dražen
P 24 Latin, Simeon, Javorka, Katarina, Karin
S 25 NAVJEŠTENJE GOSPODINOVO, Dižma, Kvirin
N 26 5. KORIZ. (Gluha), Emanuel, Sabina, Montan i Maksima
P 27 Lidija, Rupert, Lada
U 28 Priska, Sonja, Nada, Polion
S 29 Bertold, Jona, Eustazije
Č 30 Kvirin, Viktor, Vlatko
P 31 Benjamin, Amos, Ljubomir, Ljubo

TRAVANJ April

S 1 Hugo, Teodora, Božica
N 2 CVJETNICA - Nedjelja muke Gospodnje
P 3 Rikard, Cvijeta, Radojko, Ratko
U 4 Izidor, Žiga, Strahimir
S 5 Vinko Fererski, Berislav, Mira
Č 6 Veliki četvrtak, Vilim, Celzo, Rajko
P 7 Veliki petak, Ivan de la Salle, Herman
S 8 Velika subota, Dionizije Kor., Alemka
N 9 USKRS (VAZAM), Marija Kleofina, Demetrije, Zdenko
P 10 Uskrsni ponedjeljak, Ezekijel, Apolonija
U 11 Stanislav, Stana, Radmila
S 12 Julije, Viktor, Davorka, Đula
Č 13 Martin I., Ida, Hermenegildo
P 14 Maksim, Tiberije, Valerijan
S 15 Damjan, Anastazija, Bosiljka
N 16 2. USKRSNA (Bijela), Josip B. Labre, Bernardica
P 17 Rudolf, Robert, Inocent, Šimun
U 18 Hermogen, Euzebij, Atanazija, Roman
S 19 Konrad, Ema, Rastislav, Marta, Leon
Č 20 Marcijan, Teotim, Bogoljub
P 21 Anzelmo, Goran, Fortunat
S 22 Soter i Kajo, Teodor
N 23 3. USKRSNA, Adalbert, Bela, Egidije, Helena
P 24 Juraj, Đuro, Đurđica, Fidel
U 25 Marko ev., Ervin, Maroje
S 26 Kleto i Marcelin, Zorko
Č 27 Ozana Kotorska, Jakov Zdranin
P 28 Petar Chanel, Euzebij
S 29 Katarina Sijenska, Kata
N 30 4. USKRSNA (Dobri Pastir), Pio V., Josip Benedikt C.

SVIBANJ Maj

P 1 Josip Radnik, Sigismund, Žiga, Jeremija
U 2 Atanazije, Eugen, Boris
S 3 Filip i Jakov ap., Mladen
Č 4 Florijan, Cvjetko, Cvijeta, Iskra
P 5 Anđelko, Irena, Maksim, Silvana
S 6 Dominik Savio, Dinko, Nedjeljko
N 7 5. USKRSNA, Duje, Gizela, Boris, Ivan
P 8 BDM Posrednica milosti, Bratoljub
U 9 Pahomije, Herma, Mirna
S 10 Ivan Merz, Gospa Trsatska, Antonin
Č 11 Mamerto, Franjo Hieronym
P 12 Leopold Mandić, Bodgan, Pankracije
S 13 BDM Fatimska, Servacije, Ema, Vjerko
N 14 6. USKRSNA, Bonifacije, Viktor i Korona
P 15 Izidor, Sofija, Sonja, Jakov
U 16 Ivan Nepomuk, Ubald, Nenad
S 17 Paskal, Paško, Bruno, Sara, Akvilin
Č 18 Uzašašće (Spasovo), Ivan I., Venancije, Feliks
P 19 Celestin, Teofil, Rajko, Ivan
S 20 Bernardin Sijenski, Zvezdan
N 21 7. USKRSNA, Kristofor M., Timotej, Dubravka
P 22 Helena, Jagoda, Rita, Eugen
U 23 Deziderije, Željko, Željka
S 24 BDM Pomoćnica, Suzana
Č 25 Beda Časni, Grgur VII., Urban
P 26 Filip Neri, Zdenko
S 27 Augustin Canterber., Bruno, Julije
N 28 DUHOVI, German, Vilim, Velimir, Ana Marija P.
P 29 Marija Majka Crkve, Pavao VI.
U 30 Ivana Arška, Ferdinand, Srećko
S 31 Krunoslava, Vladimir (kvatre)

LIPANJ Jun

Č 1 Justin, Mladen, Slobodan, Cvjetko
P 2 Marcelin i Petar, Blandina, Eugen (kvatre)
S 3 Karlo Lwanga i drugovi, Dragutin (kvatre)
N 4 PRESVETO TROJSTVO, Kvirin Sisački, Predrag
P 5 Bonifacije, Valerije, Darinka
U 6 Norbert, Neda, Paulina
S 7 Robert, Sabinijan, Radoslav
Č 8 TIJELOVO (Brašančevo), Medard, Vilim, Žarko
P 9 Pelagija, Efrem, Ranko
S 10 Margareta, Greta, Biserka, Bogumil
N 11 10. N.K.G., Barnaba ap., Borna, Borko
P 12 Ivan Fakundo, Bosiljko, Ninko
U 13 Antun Padovanski, Tonko, Antonija
S 14 Rikard, Rufin, Elizej
Č 15 Vid, Jolanka, Ferdinand, Amos
P 16 PRESVETO SRCE ISUSOVO, Franjo R.
S 17 Srce Marijino, Emilija, Laura, Bratoljub
N 18 11. N.K.G., Marko i Marcelijan, Ljubomir
P 19 Romuald, Rajka, Bogdan
U 20 Naum Ohrid., Goran, Margareta
S 21 Alojzije Gonzaga, Vjekoslav, Slavko
Č 22 Ivan Fisher, Toma M., Paulin Nol.
P 23 Sidonija, Josip Cafasso, Sida, Zdenka
S 24 RODENJE IVANA KRSTITELJA, Krsto
N 25 12. N.K.G., Vilim, Henrik, Adalbert, Eleonora
P 26 Ćiril Aleksandrijski, Ivan i Pavao
U 27 Ladislav Ugarski, Ema, Toma
S 28 Irenej, Mirko, Smiljan
Č 29 PETAR I PAVAO AP., Krešimir, Beata
P 30 Rimski prvomučenici, Ernest Praški

SPRANJ Jul

S 1 Estera, Aron, Šimun, Predrag
N 2 13. N.K.G., Pohod BDM, Oton, Matinijan, Višnja
 P 3 Toma ap., Tomo, Leon
 U 4 Elizabeta Port., Elza, Jelica, Neven
 S 5 Čiril i Metod, Antun M., Zakarija
 Č 6 Marija Goretti, Bogomila
 P 7 Vilibald, Klaudija, Vilko, Lovre
 S 8 Akvila i Priscila, Hadrijan, Eugen
N 9 14. N.K.G., Marija Petković, Augustin Zhao Rong
 P 10 Amalija, Ljubica, Veronika, Vjerka
 U 11 Benedikt opat, Benko, Dobroslav
 S 12 Mohor, Suzana C., Ivan Gualberto
 Č 13 Majka Božja Bistrička, Henrik, Hinko
 P 14 Kamilo, Katarina, Miroslav
 S 15 Bonaventura, Vladimir K., Dobriša
N 16 15. N.K.G., Gospa Karmelska, Elvira, Karmela
 P 17 Andrija, Branko, Nadan, Marcela
 U 18 Fridrik, Jadviga, Natko, Miroslav
 S 19 Aurelija, Zora, Zlatka, Makrina
 Č 20 Ilija prorok, Iljko, Margareta
 P 21 Lovro Brindiz., Danijel, Danica
 S 22 Marija Magdalena, Manda, Lenka
N 23 16. N.K.G., Brigita Švedska, Apolinar, Ivan Kasijan
 P 24 Kristina, Mirjana, Kunigunda
 U 25 Jakov st. ap., Kristofor, Krsto
 S 26 Joakim i Ana roditelji BDM, Anica
 Č 27 Klement Ohridski i dr., Natalija
 P 28 Viktor, Beato, Nevinko, Inocent
 S 29 Marta, Marija i Lazar, Rajner
N 30 17. N.K.G., Petar Krizolog, Rufin, Anda
 P 31 Ignacije Loyol., Zdenka, Vatroslav

KOLOVOZ Avgust

U 1 Alfons de Liguori, Vjera, Nada
 S 2 Porcijunkula, Gospa od anđela
 Č 3 Augustin Kažotić, Lidija, Aspren
 P 4 Ivan Marija Vianney, Dominika
 S 5 Gospa Snježna, Nives, Snježana
N 6 18. N.K.G., Preobraženje Gospodinovo, Predrag
 P 7 Siksto II., Kajetan, Donat, Albert
 U 8 Dominik, Nedjeljko, Dinko, Neda
 S 9 Edith Stein, Roman, Firmin, Tvrtko
 Č 10 Lovro đakon, Lovorko, Erik, Laura
 P 11 Klara, Jasna, Ljiljana, Suzana
 S 12 Anicet, Hilarija, Veselka, Ivana Franc.
 Chantal
N 13 19. N.K.G., Poncijan i Hipolit, Ivan B., Kasijan
 P 14 Maksimilijan Kolbe, Euzebij, Alfred
U 15 UZNESENJE BDM - (Velika Gospa), Marija, Veljka
 S 16 Rok, Roko, Teodor, Rudolf
 Č 17 Hijacint, Liberat, Miron, Jacek
 P 18 Jelena Križarica, Ivan Eudus
 S 19 Bernard opat, Tekla, Donat
N 20 20. N.K.G., Stjepan kralj, Krunoslav
 P 21 Pio X., Hermogen, Anastazija, Donat
 U 22 BDM Kraljica, Vladislava, Mavro
 S 23 Ruža Limska, Flavije, Zakej, Vuk
 Č 24 Bartol ap., Miroslav Bulešić, Emilija
 P 25 Ljudevit kralj, Josip Kalasan, Lajčo
 S 26 Melkidezek, Aleksandar, Branimir
N 27 21. N.K.G., Monika, Honorat, Časlav
 P 28 Augustin, Tin, Gustav, Pelagije, Zlatko
 U 29 Mučeništvo Ivana Krstitelja
 S 30 Feliks i Adaukt, Radoslava
 Č 31 Josip iz Arimat., Nikodem, Rajmund

RUJAN Septembar

P 1 Egidije, Branimir, Tamara
 S 2 Kalista, Maksima, Divna, Veljka
N 3 22. N.K.G., Grgur Veliki, Gordana
 P 4 Ruža Viterpska, Rozalija, Dunja, Ida
 U 5 Majka Terezija, Lovro Just., Borko
 S 6 Zaharija, Boris, Davor
 Č 7 Marko Križevčanin, Blaženko
 P 8 Rođenje BDM (Mala Gospa), Maja
 S 9 Petar Claver, Strahimir
N 10 23. N.K.G., Nikola Tolentinski, Tara, Pulherija
 P 11 Hijacint, Cvjetko, Miljenko
 U 12 Ime Marijino, Gvido, Dubravko
 S 13 Ivan Zlatousti, Zlatko, Ljubo
 Č 14 Uzvišenje sv. Križa, Višeslav
 P 15 Gospa Žalosna, Melita, Dolores
 S 16 Eufemija, Kornelije i Ciprijan
N 17 24. N.K.G., Robert Belarmin, Rane sv. Franje
 P 18 Josip Kupertinski, Sonja, Irena
 U 19 Januarije, Suzana, Emilija
 S 20 Andrija Kim, Pavao Chong (kvatre)
 Č 21 Matej ap. i ev., Matko, Mato
 P 22 Toma Vilan., Mauricije, Žarko (kvatre)
 S 23 Pio iz Pietrelcine, Lino, Tekla (kvatre)
N 24 25. N.K.G., Gospa od Otkupljenja, Mirko
 P 25 Firmin, Zlata, Kleofa, Rikarda
 U 26 Kuzma i Damjan, Justina
 S 27 Vinko Paulski, Gaj, Berislav
 Č 28 Vjenceslav, Večeslav, Veco
 P 29 Mihael, Gabriel i Rafael, arkandeli
 S 30 Jeronim, Jerko, Jere, Honorije

LISTOPAD Oktobar

N 1 26. N.K.G., Terezija od Djeteta Isusa
 P 2 Anđeli čuvari, Anđelko, Anđelka
 U 3 Kandid, Maksimilijan, Gerhard
 S 4 Franjo Asiški, Franka, Kajo
 Č 5 Faustina K., Mauro, Placid, Miodrag
 P 6 Bruno, Fides, Verica, Vjera
 S 7 BDM od Krunice (Ružarija), Rosario
N 8 27. N.K.G., Demetrije i dr., Zvonimir, Šime
 P 9 Dionizije Areop., Ivan Leonardi, Denis
 U 10 Franjo Borgia, Daniel, Danko
 S 11 Ivan XXIII., Emilijan, Prob, Milan
 Č 12 Serafin, Maksimilijan, Makso
 P 13 Kalist I., Eduard, Magdalena
 S 14 Posveta subotičke katedrale
N 15 28. N.K.G., Terezija Avilska, Zlata, Rezika
 P 16 Hedviga, Marija Margareta Alacoque
 U 17 Ignacije Antiohijski, Vatroslav
 S 18 Luka ev., Lukša, Svjetlovid
 Č 19 Pavao od Križa, Ivan Br. i Izak Jogues
 P 20 Vendelin, Irena, Miroslava
 S 21 Karlo IV., Uršula, Zvezdan, Hilarija
N 22 29. N.K.G., Ivan Pavao II., Marija Sal., Dražen
 P 23 Ivan Kapistran, Borislav, Severin
 U 24 Antun M. Claret, Jaroslav
 S 25 Krizant i Darija, Katarina Kotromanić
 Č 26 Demetrije, Dmitar, Zvonko
 P 27 Sabina Avilska, Gordana
 S 28 Šimun i Juda Tadej ap., Siniša
N 29 30. N.K.G., Narcis, Donat, Darko, Ida
 P 30 Marcel, Marojko, Ferdinand, German
 U 31 Alfons Rodriguez, Wolfgang, Vuk

STUDENI Novembar

S 1 SVI SVETI, Svetislav, Sveto
 Č 2 Dušni dan, Dušica, Duško
 P 3 Martin P., Hubert, Silvija
 S 4 Karlo Boromejski, Dragutin, Drago
N 5 31. N.K.G., Emerik, Mirko, Elizabeta, Srijem. muč.
 P 6 Leonard, Sever, Vedran
 U 7 Engelbert, Anđelko
 S 8 Gracija Kotorski, Bogdan
 Č 9 Posveta lateranske bazilike, Vitomir
 P 10 Leon Veliki, Ivan Skot, Lav, Lavoslav
 S 11 Martin biskup, Davorin
N 12 32. N.K.G., Jozafat, Astrik, Emilijan, Milan
 P 13 Stanislav Kostka, Stanko, Didak
 U 14 Nikola Tavelić, Ivan Trogirski, Zdenko
 S 15 Albert Veliki, Leopold, Berto, Albe
 Č 16 Margareta Škotska, Gertruda, Otmar
 P 17 Salomeja Krakovska, Gertruda, Igor
 S 18 Posveta bazilika sv. Petra i Pavla
N 19 33. N.K.G., Elizabeta Ug., Krispin, Severin
 P 20 Feliks Valois, Srećko, Edmund, Veco
 U 21 Prikazanje BDM, Gospa od zdravlja
 S 22 Cecilija, Cilika, Slavujka
 Č 23 Klement, Milivoj, Blagoje
 P 24 Krizogon, Krševan, Andrija, Firmin
 S 25 Katarina Aleksandrijska, Kata, Erazmo
N 26 ISUS KRIST KRALJ SVEGA STVORENJA
 P 27 Maksim, Severin, Virgilije
 U 28 Sosten, Jakov Markijski, Držislav
 S 29 Iluminata, Svjetlana, Vlasta
 Č 30 Andrija ap., Andrijana, Andrea

PROSINAC Decembar

P 1 Elegije, Natalija, Božena
 S 2 Bibijana, Živka, Blanka, Lara
N 3 1. N. DOŠAŠĆA (Godina B), Franjo Ksaverski
 P 4 Barbara, Ivan Damašć., Kristijan
 U 5 Saba, Krispina, Dalmatin, Slavka
 S 6 Nikola biskup, Nikša, Vladimir
 Č 7 Ambrozije, Dobroslava, Agaton
 P 8 BEZGRJEŠNO ZAČEĆE BDM
 S 9 Valerija, Petar F., Zdravka, Abel
N 10 2. N. DOŠAŠĆA, Gospa Loretska, Judita, Julija
 P 11 Damaz, Damir, Sabin
 U 12 Spiridon, Špiro, Konrad
 S 13 Lucija, Jasna, Svjetlana (kvatre)
 Č 14 Ivan od Križa, Špiro
 P 15 Drinske mučenice, Kristijana G. (kvatre)
 S 16 Adela, Etela, Zorka (kvatre)
N 17 3. N. DOŠAŠĆA - Materice, Lazar, Florijan, Zrinka
 P 18 Gracijan, Bosiljko, Dražen
 U 19 Urban, Tea, Božica, Vladimir
 S 20 Amon, Eugen i Makarije
 Č 21 Petar Kanizije, Snježana
 P 22 Honorat, Časlav, Zenon
 S 23 Ivan Kentijski, Viktorija, Vita
N 24 4. N. DOŠAŠĆA - Oci. Badnjak, Adam i Eva, Irma
P 25 BOŽIĆ, Anastazija, Božidar
 U 26 Stjepan prvomučenik, Krunoslav
 S 27 Ivan ap. i ev., Janko, Fabiola
 Č 28 Nevina dječica, Mladen, Nevenka
 P 29 Toma B., Davor, David
 S 30 Trpimir, Sabin, Liberije
N 31 SVETA OBITE LJ, Silvestar I., Silvija, Donata

Tradicionalni Božićni koncert u Subotici

SUBOTICA – 32. tradicionalni Božićni koncert u Subotici bit će održan večeras (petak, 23. prosinca) u Velikoj vijećnici Gradske kuće, s početkom u 19 sati. Sudjeluju Katedralni zbor *Albe Vidaković* i dječji zbor *Zlatni klasovi*

sa solistima: **Aleksandra Ušumović**, **Emina Tikvicki** i **Jakov Vukov** (dirigent je **Miroslav Stantić**) te Subotički tamburaški orkestar i *STO choir singers* sa solistima: **Antonijs Dulić**, **Marija Kovač** i **Bojan Bukvić** (dirigenticica je **Marijana Markić**). Ulaz je besplatan.

Božićno-novogodišnji program u Kolu

SUBOTICA – U velikoj dvorani HKC-a *Bunjevačko kolo* u utorak, 27. prosinca, bit će upriličen božićno-novogodišnji

nji program pod nazivom »U susret novome«. Popularne zimske melodije izvest će Novi omladinski zbor *Njemačkog udruženja Maria Theresiopolis* i Dječji zbor *Lira HPD-a Bela Gabrić* koje je pripremila **Emina Tikvicki**, a kroz večer publiku će voditi članovi Književno-teatarskog kružoka Centra. Početak je u 19 sati. Ulaz je besplatan.

Godišnji susret betlemaša

SURČIN – Hrvatska čitaonica *Fischer* u okviru programa *Božić u Surčinu* organizira u srijedu, 28. prosinca,

godišnji susret *betlemaša*. Susret će biti održan u prostorijama Čitaonice, s početkom u 17 sati.

Tamburaški oproštaj u Narodnom kazalištu

SUBOTICA – Nova predstava iz pera **Marjana Kiša**, puna smijeha, emocija i pjesme pod naslovom *Tamburaški oproštaj* bit će izvedena u srijedu, 28. prosinca, u Narodnom kazalištu Subotica (scena *Jadran*), s početkom u 19 i 30 sati. Ulaznice se mogu kupiti na blagajni kazališta.

Božićni koncert u Maloj crkvi

SUBOTICA – Božićni koncert u crkvi Isusovog uskrsnuća (Maloj crkvi) u Subotici bit će održan u petak, 30. prosinca, u 19 sati. Nastupaju: Zbor i Dječji zbor župe Uskrsnuća Isusova, Subotički tamburaški kvartet i orguljaš **Bogdan Rudinski**. Dirigenticica je **Ivana Mačković**. Na programu su poznate božićne pjesme.

Ministar Vesnić o Bunjevcima, slučaj Stipana Tikvickog

17. prosinca 1921. – *Subotičke novine* citiraju **Đorđa Popovića**, koji o Bunjevcima piše: »Oni (Bunjevci) su s nama (Srbima) samo dotle, dok smo složni s Hrvatima. Kako se porodi prepirka za ime, oni se odmah povlače.« List dodaje: »Zar nije ovo jaka svijest – za Hrvatsstvo?!«

18. prosinca 1919. – *Neven* piše da je **Babijan Malagurski** naručio na svoj račun 100 primjeraka *Počelnica*, koje će pred Božić kao božićnu milošu podijeliti među siromašnim učenicima i učenicama osnovne škole sv. Roke.

19. prosinca 1920. – *Neven* piše da je 14. prosinca predsjednik vlade Kraljevine SHS **Milenko Vesnić** primio delegaciju Jugoslavenskog kluba, koju su činili **Anton Korošec**, **Vranje Sudarević** i **Ivan Evetović**. Zastupnici su predsjedniku vlade prikazali protuzakonite mjere ministra prosvjete **Svetozara Pribičevića** u Vojvodini i razložili političko i gospodarsko stanje. Vesnić je odgovorio »da ne može ništa oficijelno poduzeti, jer je ministarstvo u demisiji«. Izričito je rekao da »Bunjevce ne priznaje za narodnost«. Otpustio je zastupnike riječima: »Mi nismo nikog zarobili pa nismo ni Bunjevce, ali oni šuraju sa Mađžarima i hoće opet s njima živjeti. Ako Bunjevci nijesu zadovoljni, onda mogu ići pod Mađžarsku«.

20. prosinca 1913. – *Neven* u članku »Jesmo li mi Egyebek« raspravlja o popisu u Ugarskoj i nacionalnoj pripadnosti Bunjevaca. Naglašava: »Mi ćemo ispovijati hr-

Eto, zato smo mi u našem početnom govoru izjavili, da ćemo ispovijati hrvatsku narodnost, kao što je i većina bunjevaca i šokaca već i dosad pod hrvatskim imenom dala biližiti u statistiku, u kojoj već god. 1900-te pod hrvatskim imenom nas ima 188.000, a među „Egyebek“ i bunjevaca i šokaca i sviju ostalih nas ima 99.000.

vatsku narodnost, kao što je i većina Bunjevaca i Šokaca već i dosad pod hrvatskim imenom dala biližiti u statistiku«.

20. prosinca 1931. – *Subotičke novine* pišu da je nedavno u Subotici u crkvi sv. Roka svečano položila vječne redovničke zavjete časna sestra **Jelisaveta Dulić**, članica družbe Kćeri Milosrđa. Družbu je osnovao dubrovački biskup **Josip Marčelić** 1921. u Blatu na Korčuli. Družba je otvorila svoju kuću u Subotici 1929. godine.

21. prosinca 1920. – *Neven* piše da je predsjednik vlade Kraljevine SHS **Milenko Vesnić** predstavnicima Bunjevačko-šokačke stranke rekao da »on neće dozvoliti nikake posebne bunjevačke nacije«. *Neven* na to odgovara: »Posebna bunjevačka nacija? Pa tko to stvara g. ministre? Zar nisu Bunjevci 1918. godine učinili u Subotici prevrat pod

hrvatskim barjakom, kao simbolom svoje nacije? Zar nisu Bunjevci dosta jasno manifestovali svakom prigodom, da se smatraju onim što jesu, tojest Hrvatima? Njihova borba za latinicu, za zaštitu katoličke religije zar nisu dokazi? No ako bi se mislilo da je to rad inteligencije ili kakova propaganda, treba se popitati kod bunjevačke paorije, da li se smatra posebnom nacijom ili Hrvatima?»

22. prosinca 1920. – *Neven* odgovara na pisanje beogradskih novina, koje pravdaju grubu reakciju predsjednika vlade **Milenka Vesnića** na zahtjeve zastupnika Bunjevačko-šokačke stranke. List zaključuje: »Naše je toliko spominjano 'opredelenje' nakon riječi g. ministra Vesnića (naime da nas ne priznaje kao Bunjevce) jasno, odlučno i konačno. Poslije riječi g. ministra Vesnića možemo sasvim slobodno utvrditi, da smo sa ostalim Hrvatima jedan narod ne samo po jeziku, po vjeri i ostalim rasnim osobinama, nego i po sudbini, koja nas čeka«.

23. prosinca 1926. – *Neven* piše da je **Stipanu Tikvickom**, bivšem gradskom činovniku u Subotici, uručen iz ureda kraljevskih ureda ukaz 10. svibnja 1920. (br. 2054) o odlikovanju zlatnom medaljom za revnosnu službu. Stipan Tikvicki je poslije prevrata 1918. »bio takorekuć jedini u varoškoj kući, koji je govorio i pisao korektno hrvatski«. Međutim, otpušten je iz službe, »jer danas se ne traži sposobnost, već u prvom redu članska karta radikalne partije«.

Nova knjiga: *Hrvati u Banatu: Doseljavanje, tradicijska baština, identitet*

Sveobuhvatna slika o porijeklu, doseljavanju, povijesti i kulturi

Četvrta je ovo knjiga u nizu nastala kao plod terenskog etnološkog istraživanja među Hrvatima u Vojvodini, u kojoj je na 438 stranica objavljeno četrnaest radova petnaestero autora

Nedavno se pred čitateljima našla monografija *Hrvati u Banatu: Doseljavanje, tradicijska baština, identitet* objavljena u sunakladi Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu – Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju, FF-pressa i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. Četvrta je ovo knjiga u nizu nastala kao plod terenskog etnološkog istraživanja među Hrvatima u Vojvodini, u kojoj je na 438 stranica objavljeno četrnaest radova petnaestero autora.

Nakon što je u prvim trima monografijama, koje su tematizirale bunjevačke, šokačke i srijemske Hrvate u Vojvodini, glavna urednica bila voditeljica studentskih terenskih istraživanja prof. dr. sc. **Milana Černelić**, po njezinu odlasku u mirovinu ulogu glavne urednice u ovoj je monografiji preuzela izv. prof. dr. sc. **Marijeta Rajković Ive-ta**. Recenzentice su prof. dr. sc. Milana Černelić, u miru i prof. dr. sc. **Jadranka Grbić**, u miru. Tiskanje ove knjige novčano su pomogli Ministarstvo znanost i obrazovanja Republike Hrvatske i ZKVH iz Subotice.

Podrijetlo i migracije

Glavna urednica Rajković Ive-ta u uvodnoj riječi napominje: »Kako do sada nije bilo sustavnih istraživanja Hrvata u Banatu, osim etnoloških i kulturnoantropoloških priloga u ovoj monografiji, cilj je bio objediniti sva istraživanja kako bi se dobila sveobuhvatna slika o porijeklu, doseljavanju, povijesti i kulturi pripadnika ove manjinske zajednice. Iz tog razloga prvi dio monografije čine povi-esni radovi«.

Prvi prilog pod naslovom '*Naši Šokci: podrijetlo, migracije i društveni razvoj Hrvata u Banatu*' napisao je povjesničar doc. dr. sc. **Mario Bara**. Ovaj rad ključan je za razumijevanje zašto se i kada hrvatsko stanovništvo doselilo u »Banat – jugoistočni prostor nekadašnjeg ugarskog Podunavlja«.

U drugom radu Maria Bare *Prešućeni karaševski Hrvati: Karaševci u vojvođanskom dijelu Banata* saznajemo i manje poznate podatke široj javnosti da je dio Karaševaca zbog ekonomskih razloga početkom 19. stoljeća iz rumunjskih sela remigrirao u druga naselja Banata i da ih se dio naselio u današnju Republiku Srbiju, odnosno zapadni Banat u Vojvodini.

Na rad Maria Bare o svim migracijskim tokovima hrvatskog stanovništva u Banat nadovezuje se rad prof. dr. sc. **Vladimira Čavraka** *Predijalci Topuske opatije u Banatu* u kojem je fokus na pregledu povijesti Hrvata kajkavaca koji su krajem 18. stoljeća preselili iz Topuske opatije u Banat.

Povijest i identitet

Etnolog **Dalibor Mergel**, rodom iz Pančeva, u ovoj monografiji potpisuje tri poglavlja. U radu *Starčevo: stanovništvo i povijest katoličke zajednice* prikazuje kulturnu i društvenu povijest Hrvata u Starčevu vezanu uz nastanak i djelovanje ove župe koja ne samo da okuplja vjernike već ima veliku ulogu u koheziji hrvatske zajednice te još jednom pokazuje

da su kod dijasporских i/ili iseljeničkih zajednica etnički i religijski identitet često objedinjeni. Poglavlje *Etnički identitet Hrvata u Starčevu*, istog autora, temelji se na kvalitativnom etnološkom i kulturnoantropološkom istraživanju. U ovom radu daju se odgovori na pitanja kako članovi hrvatske etničke zajednice danas sebe definiraju, kako se vide u multietničkoj, multikulturnoj i multikonfesionalnoj sredini, u kakvom su odnosu s ostalim zajednicama, na koji se način razgraničavaju od drugih i sl. Mergel potpisuje i sljedeće poglavlje pod naslovom *O imenima i prezimenima Hrvata u Starčevu*. Onomastička građa za ovaj prilog pronađena je u crkvenim arhivima, odnosno različitim maticama, popisima kućanstava/obitelji i popisima župljana.

Prehrana, običaji, etnomedicina

Najveći dio istraživanja za ovu monografiju proveli su studenti preddiplomskog studija etnologije i kulturne antropologije Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, tijekom 2019. i 2020. godine u okviru dvaju izbornih kolegija. Uz mentorsku pomoć osam studenata oblikovalo je četiri koautorska rada koji su objavljeni u časopisu *Godišnjak za znanstvena istraživanja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata*, sv. 11 (2019.), a dvoje studenata svoj zajednički rad objavilo je u sv. 12 (2020.). Ti radovi, uz ponovnu minimalnu doradu i proširenje, prilozi su u ovoj monografiji.

Studentice **Doris Dautović** i **Lara Pokos** napisale su rad *Tradicijaska prehrana u Opovu i Starčevu*. Cilj istraživanja je bio ne samo istražiti tradicijsku i suvremenu prehranu, već kroz svakodnevnu i blagdansku prehranu istražiti etnički i kulturni identitet Hrvata u Banatu.

Dinko Kovačić i **Nikola Puljić** u radu *Božićni običaji u Starčevu i Opovu* prikazuju razdoblje od početka adventa, preko Badnjaka i Božića pa do sveta Tri kralja. Prikaz transformacije istraživanih običaja obuhvaća razdoblje djetinjstva kazivača, od tridesetih godina 20. stoljeća do današnjih dana.

Valentina Jagetić i **Adrijana Puškarić** u radu pod naslovom *Vjerovanja i primjena etnomedicine u Starčevu i Opovu* prikazuju rezultate svog terenskog istraživanja o vjerovanjima u nadnaravna bića (vještice, vile, vampire, vukodlake itd.). I dok o većini vjerovanja danas postoji samo sjećanje, pojedine prakse, poput uroka (bacanje i zaštita od uroka), postoje i danas.

Viktorija Čurlin i **Šima Jelić** autorice su rada *Porodni običaji kod banatskih Hrvata u Starčevu i Opovu*. U njemu možete čitati o stavovima i vjerovanjima vezanim uz prakse (ne)planiranja obitelji, trudnoći, običajima vezanim uz babinje i novorođenčte te krštenju.

Studenti **Branimir Bilafer** i **Dominik Horvat** istraživali su i napisali rad o posmrtnim običajima Hrvata u Starčevu i Opovu.

Iako će iskusni etnolozi u radovima primijetiti nedostatke, na koje se ukazuje u bilješkama ispod crte (*footnotama*, primjerice nejasno je na koje se razdoblje podatak odnosi, nije pitano i sl.), važno je naglasiti da su ovo prvi studentski radovi. Objavljivanje rezultata studentskih istraživačkih radova pokazuje da je studentski angažman uve-

like premašio okvire njihovih obveznih nastavnih aktivnosti. Studenti su savjesno, uz brojne druge obveze, prošli kroz čitav istraživački proces od pripreme za terenski rad, provođenja samog terenskog istraživanja izvan granica Republike Hrvatske (što je iznimno rijetko), do pripreme radova za objavu. Iz tog razloga, studenti koji su objavili radove u časopisu *Godišnjak za znanstvena istraživanja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata* 2019. godine, predloženi su za godišnju studentsku nagradu Filozofskog fakulteta *Franjo Marković* te 2020. godine za godišnju studentsku nagradu *Milovan Gavazzi* koju dodjeljuje Hrvatsko etnološko društvo. Obje nagrade su i dobili!

Uskrsni i svadbeni običaji

Glavna urednica u svojoj vrlo detaljnoj uvodnoj riječi pojašnjava kako se tema uskrsnih i svadbenih običaja prihvatila **Katica Naglić** iz Surčina, aktivna u društvenom i kulturnom životu Hrvata u Vojvodini. U maniri naputaka osnivača hrvatske etnologije **Antuna Radića** s kraja 19. stoljeća, da školovani pripadnici lokalne zajednice trebaju zapisivati tradicijsku kulturu i običaje svoga kraja, pod mentorstvom profesorice Milane Černelić, Katica Naglić se kao visokoobrazovana osoba rado prihvatila prikupljanja etnografske građe o ovim dvjema neistraženim temama. U radu *Svadbeni običaji u Opovu i Starčevu* piše o svadbenim običajima Hrvata u Banatu od početka 20. stoljeća do danas. Autorica si je dala u zadatak opisati običaje koji su gotovo iščezli te ukazati na razloge njihove transformacije. Autorica Katica Naglić je u radu *Uskrsni običaji u Starčevu i Opovu* fokus terenskog istraživanja stavila na važne običaje tijekom korizme, počevši od Čiste srijede, preko Cvjetnice i Velikog tjedna, završavajući na Uskrs i Uskrsni ponedjeljak. Istraživanje obuhvaća razdoblje od početka 20. stoljeća do danas.

Bibliografija i sažeci

Završno poglavlje nudi uvid u bibliografiju o Hrvatima u Banatu koju je sastavila **Katarina Čeliković**. Ona je, naglasivši kako su Hrvati u Banatu najmanja regionalna skupina Hrvata u Srbiji, upozorila da im nedostaje institucionalne organiziranosti u području kulture i obrazovanja.

Na kraju monografije nalaze se sažeci priloga na engleskom jeziku, popis kazivača prema mjestu stanovanja (koje je često identično mjestu rođenja) te podacima o autorima priloga.

Objavljivanje rezultata ovih istraživanja, koja su ujedno i prva sustavna etnološka i kulturnoantropološka istraživanja Hrvata u Banatu, predstavlja važan doprinos poznavanju tradicijske baštine ove hrvatske zajednice, a time i hrvatske kulture općenito.

Knjiga se po cijeni od 1.500.00 dinara može nabaviti u ZKVH-u (Laze Mamužića 22, Subotica), putem e maila: ured@zkvh.org.rs, telefonom na broj 024/535-533 ili klikom na opciju *Naruči* na web stranici Zavoda (www.zkvh.org.rs) u dijelu *Izdavaštvo – Knjige*.

(ZKVH)

Božićni koncert pjevačkog zbora *Odjek*

Radujte se narodi

Božićni koncert pjevačkog zbora *Odjek* Zajednice Hrvata Zemuna *Ilija Okrugić* održan je u petak, 16. prosinca, u crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije u Zemunu. Na repertoaru su bile svjetovne i božićne pjesme.

Bogat program

Zbor je u dva bloka izveo: *Adeste fideles*, *Noć ova, Polijeje, Zvan Betlema, U to vrijeme godišta, Tiha noć, Božić, Božić blagi dan, Radujte se narodi, Kaj se vam zdi, Joy to the world* i *Zvončići*. Dirigentica je bila **Nina Fuštar**, a za klavir je bio **Zoran Đorđević**. Uz zbor, nastupili su i **Nikola Lekić**, koji se predstavio improvizacijom na orguljama, **Andrej Kukuruzar** (violina) i Nina Fuštar (klavir) odsvirali su kompoziciju *Sicilienne* **M. T. Paradis**, dok su kompoziciju *Pieta, signore* izveli **Mladen Prodan** (tenor) i Nina Fuštar (klavir).

Koncert je održan pod pokroviteljstvom Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske i Hrvatskog nacionalnog vijeća. Nakon koncerta u župnoj kući održan je domjenak za sudionike i goste.

20 godina udruge

Predsjednik Zajednice Hrvata Zemuna *Ilija Okrugić* **Branko Kajić** je u govoru upoznao prisutne s aktivnostima te udruge u proteklih dvadeset godina rada. Zajednica je utemeljena 2002. godine s ciljem razvijanja i njegovanja kulturne tradicije, hrvatskog jezika, povijesti, folkloru i običaja Hrvata u Srbiji. U okviru društva djeluju knjižnica i čitaonica (s preko 2.600 naslova), mješoviti pjevački zbor *Odjek* (osnovan 2013.) i povijesna sekcija.

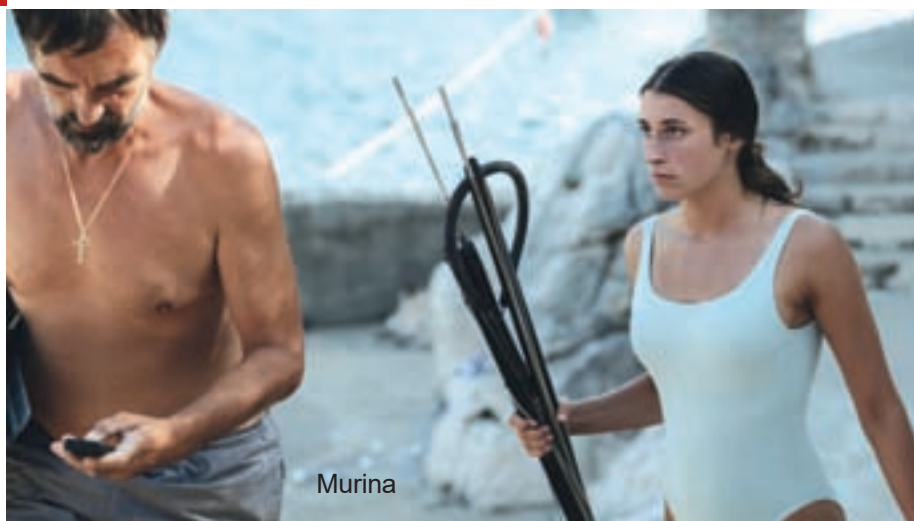
Udruga je dva puta organizirala *Dane Ilije Okrugića* i o tome izdala zbornike. Također, izdala je tri knjige s djelima velikana *Ilije Okrugića*: *Liriku, Svjetovne popijevke* i *Crkvene popijevke*. Zbor *Odjek* je do sada, osim u Zemunu, nastupao i u više mjesta u Srbiji, te Crnoj Gori, Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Povijesna sekcija radi na izradi monografije o župi Zemun. Društvo djeluje u prostorijama zemunske župe.

H. R.

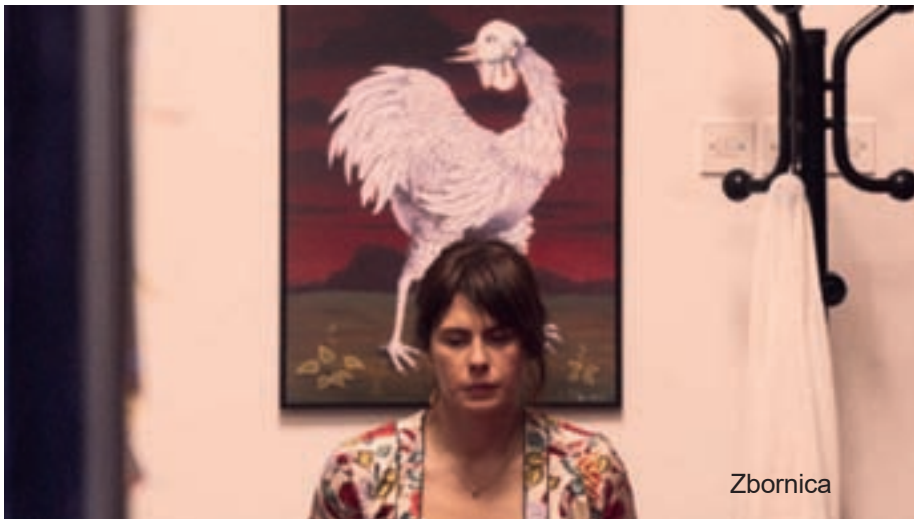

Smotra hrvatskog filma u Beogradu

Fokus na žene autorice

Murina

Zbornica

Ne gledaj mi u pijat

Ostvarenja žena autorica bila su u fokusu programa četvrte Smotre hrvatskog filma u Beogradu, koja je održana od 13. do 19. prosinca u *Jugoslovenskoj kinoteci*, a u organizaciji ZHB-a **Tin Ujević**. Selektorica programa bila je filmologinja i filmska kritičarka **Ivana Kronja**. Specijalni program *Fokus na žene autorice u hrvatskom filmu* obuhvaćao je filmove **Murina** **Antonete Alamat Kusijano-vić**, **Aleksi Barbare Vekarić**, *Ne gledaj mi u pijat* **Hane Jušić**, *Zbornicu* **Sonje Tarokić**, kao i ranija kratkometražna ostvarenja tih autorica.

Po riječima selektorice Ivane Kronje, tijekom drugog desetljeća 21. stoljeća na filmskoj sceni Hrvatske izdvojila se čitava generacija autorica, rođenih krajem '80-ih, koje hrabro i s uspjehom pristupaju ideji autorskog igranog filma. »One se dotiču teme ljudskih prava i prikrivenog nasilja, te muzike, zabave, mode, zadovoljstva i igre kao mjesta slobode, one govore o procjepu između tradicije i kulture individualizma, konformizma i nezavisnosti i konačno o mogućim posljedicama hrabrog traganja za smislom vlastite (ženske) egzistencije«, kaže Kronja.

Uz navedena ostvarenja, prikazana je i selekcija Suvremena hrvatska animacija (izbor **Sanje Borčić**) i izbor klasika Zagrebačke škole crtanog filma (izbor **Aleksandra i Branislava Erdeljanovića**) kao i igrani film *Ribanje i ribarsko prigovaranje* **Milana Trenca**, dokumentarac *Dugosvirajući rok* **Bernardina Modrića** i drugi.

Četvrto izdanje Smotre otvorila je ministrica za kulturu Veleposlanstva Hrvatske u Beogradu **Gordana Vranicki/Kralj**, koja je izrazila zadovoljstvo opsežnim i kvalitetnim programom manifestacije, piše portal *Seecult.org*. Na otvorenju se obratio i upravnik Muzeja Jugoslovenske kinoteke **Marjan Vujović** te predsjednik ZHB-a **Tin Ujević** i umjetnički direktor Smotre **Stipe Ercegović** koji je podsjetio kako je ta udruga dosad priredila veliki broj filmskih programa, te pokrenula serijal dokumentarno-igranih filmova o znamenitim Hrvatima Beograda i Srbije. Realizaciju ovogodišnje Smotre hrvatskog filma pomogli su: *Rekonstrukcija ženski fond*, HRT, *Zagreb film*, *Kinorama*, ADU Zagreb, Središnji ured za Hrvate izvan Hrvatske, HAVC, *Jugoslovenska kinoteka*, autorice filmova.

D. B. P.

Betlehemske jaslce

Ljubav vidljiva u malome Djetetu

Božićno vrijeme najveselije je doba u godini. Vrijeme je to podsjećanja na Isusovo rođenje u Betlehemu, koje se kod kršćana obilježava izradom i postavljanjem božićnih jaslca i figurica podno božićnog drvca u domovima i u crkvama.

»Betlehemske jaslce nisu ukras u crkvi već uprizorenje onoga što nam donosi Evanđelje po Luki i po Mateju, a to je rođenje Isusa Krista, stvarnoga događaja koji se dogodio za vrijeme vladavine cara Augusta, kako nam donosi Sveto pismo. Prikazivanje jaslca prvo je vezano uz žive jaslce i sv. Franju. On je 1223. godine u selu Greccio, blizu Asisa 25. prosinca, na dan rođenja Isusa Krista uprizorio žive jaslce. Sakupio je ljude iz sela koji su prikazali rođenje Isusa Krista s jaslama u koje je Isus položen. Prvo prikazivanje betlehemske jaslca kroz figure bilo je u samostanu Fussen u Bavarskoj 1252. godine i nakon toga u crkve ulazi prikazivanje rođenja Isusa Krista kroz figurice«, kaže prior karmelićanske crkve u Somboru o. **Stjepan Vidak**, OCD.

Centar betlehemske jaslca je mali Isus, Djetesce položen u jaslce i Blažena Djevica Marija, te Josip.

»Uvijek su uz Isusa vol i magarac. Evanđelja nam ne kažu da je tako bilo. No, mi u Starome zavjetu prepoznajemo da je Isusovo rođenje naviješteno po prorocima. Ovdje se pozivamo na riječi proroka Izaije koji kaže: 'Vol poznaje svog vlasnika, a magarac jaslce gospodareve, Izrael ne poznaje, narod moj ne razumije'. Ispunjenje ovih riječi vidimo u

proslovu Ivanova Evanđelja gdje se kaže: 'K svojim dođe, al njegovi ga ne primiše'. Znači, vol i magarac u odnosu na svoje gospodare i vlasnike su zahvalniji i razumniji nego li narod spram svoga Mesije, Isusa Krista jer ga ne primaju. Zatim, tu su pastiri, o čemu govori i Sveto pismo, da su anđeli pastirima navijestili Spasiteljevo rođenje. Tu su i ovčice koje idu uz pastire. Od ostalih figura su Tri mudraca ili sveta Tri kralja, a uz njih mogu biti i njihove životinje, većinom deve kao prijevozno sredstvo, a nekad je tu i slon što bi moglo upućivati na narod Azije, možda Indiju kamo se Evanđelje vrlo brzo proširilo. Ta tri mudraca simboliziraju tri poznata naroda u ono vrijeme, odnosno tri poznata kontinenta – Europa, Azija, Afrika, pa zato se među njima nalazi i crni kralj. Njima je tradicija pripisala imena: Gašpar, Melkior i Baltazar, a njihova početna imena uz tekuću godinu možete vidjeti danas na naljepnicama koje se ostavljaju kod blagoslova obitelji ili kredom ispisana na vratima (npr. 20+G+M+B+22). Tu je i prikazanje samog mjesta Betlehema u noći Isusova rođenja. Promatrajući Betlehem promatramo Božju ljubav, ljubav koja se utjelovila. Bog je postao čovjekom radi nas ljudi i radi našeg spasenja. On to čini iz ljubavi. Bog dolazi k nama, neprimjetno, ponizno, rađa se kao svatko od nas i to nam pokazuje da se ne trebamo Boga bojati, već ga ljubiti kao što on nas ljubi«, kaže otac Vidak.

Betlehemske jaslce u crkvi se postavljaju ranije, ali figura Isusa se postavlja na samu Badnju večer.

»Božićno vrijeme u Katoličkoj crkvi traje do blagdana Krštenja Gospodnjega, to je prva nedjelja nakon 6. siječnja i do tada se drže jaslvice u crkvi. No, u ovom dijelu nekadašnje Autro-ugarske i jaslvice i borovi drže se do Svijećnice, 2. veljače«, kaže prior karmelićanskog samostana u Somboru.

Papa **Ivan Pavao II.** započeo je 1982. godine tradiciju postavljanja jaslca u Vatikanu na Trgu sv. Petra ispred božićnog drvca.

Jaslvice su jedan od najprepoznatljivijih simbola Božića, a njihov prikaz duboko je vezan i za hrvatsku tradicijsku kulturu. Najstarije hrvatske jaslvice datiraju iz 17. st. i čuvaju se u franjevačkom samostanu na otočiću Košljunu u zaljevu otoka Krka naspram Punta. U Hrvatskoj postoji Udruga prijatelja hrvatskih božićnih jaslca.

Z. V.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Radost Božića

Na kraju adventskoga puta čeka nas Božić, kao vrhunac radosti nakon četiri tjedna radosnoga iščekivanja. Božićna radost obasjava nas iz skromne štalice, u koju dolazi Bog da donese spasenje grješnicima svih staleža i naroda, svih generacija sve do svršetka svijeta.

Ispunjenje Božjeg plana

»Radujte se narodi, kad čujete glas, da se Isus porodi u blaženi čas.« Ovo su riječi najpoznatije naše božićne pjesme. Pozivaju nas na radost jer se rodio obećani Mesija, Sin Božji, a čas u koji se to dogodilo naziva se blaženim. Vrijeme se ispunilo, čekanju je došao kraj, Bog je poslao Spasitelja i Otkupitelja svijeta. Nastupilo je vrijeme radosti za sve koji su to čekali, pa i za sve nas koji živimo mnogo nakon vremena iščekivanja, jer se posljedice ovoga događaja odnose i na buduće generacije. Događaj rođenja djeteta Isusa praćen je mnogim nevoljama i tjeskobom onih kojima je povjereno da se staraju za Božjega Sina. Marija i Josip lutaju Betlehemom u potrazi za smještajem koji bi donekle bio dostojan da se u njemu rodi Mesija. No, sve što se oko njih događa ide kontra njihovih planova. I koliko god da su se pouzdavali u Boga, ona ljudska briga oko toga da sve bude u redu ipak je morala postojati, osobito kod Josipa kojega je Bog odabrao da poput oca pazi na njegovog Sina koji dolazi na zemlju. Iako se čini da sve ide protiv Josipovih nastojanja da osigura dostojno mjesto za Spasiteljevo rođenje, ipak je sve dio Božjega spasenjskog plana. Ništa nije slučajni splet okolnosti, niti nesreća sudionika ovoga važnog događaja već ispunjenje Božje volje. On dopušta da se njegov Jednorodencu rodi u štali. A anđeli ne objavljuju radosnu vijest kraljevima i velikašima, kako bi to ljudi učinili, nego skromnim pastirima, koji bi

po ljudskim kriterijima trebali to posljednji saznati. Tako radost rođenja svoga Sina Bog najprije dijeli s onima koji su za društvo manje važni, s onima koji su najskromniji, jer Božji Sin spasenje donosi svakome; kod njega nema privilegiranih ni po jednom ljudskom kriteriju. Privilegij čovjek sam sebi stvara svojim životom. Način na koji je Bog došao na svijet govori nam da su nam svima jednake šanse kod njega, jer štala je mjesto u koje može svatko ući, bez pozivnice i posebnog dopuštenja. Ulazi onaj tko se želi pokloniti Božjemu Sinu, a tko će i u konačnici u Nebo ući onaj tko bude želio, tko bude živio onako kako nas je Božji Sin poučio.

Primiti Boga

Ivan u svome evanđelju, koje čitamo na Božić, kaže: »K svojim dođe i njegovi ga ne primiše« (Iv 1,11). Nisu ga primili već kod njegova dolaska na zemlju, pa se morao roditi u štali. Odbacivali su ga za vrijeme javnoga djelovanja. Iako je Bog svoje narodu po prorocima najavio Kristov dolazak, nisu ga prepoznali te su stalno radili protiv njega dok njihovo odbacivanje nije rezultiralo njegovom smrću na križu. Krist se danas treba roditi u srcima svakoga od nas. Važi li još uvijek da svojim dolazi, ali ga oni ne primaju? Jesmo li pripravili svoja srca za njegov dolazak? Ako se i sami to pitamo, odgovor će nam se nametnuti. Pripravljeno srce osjetit će radost Božića, onu iskrenu, unutarnju, koja dolazi od samoga Boga, koja nema veze s materijalizmom propagiranim od strane svijeta. Iz te radosti klicat će »Radujte se, narodi...«, radovati se poput anđela i pastira u noći Kristova rođenja. Jer Božić za kršćane nije samo prisjećanje jednoga događaja iz daleke prošlosti, on je ponovno rađanje Boga u vjernikovu srcu, koji je izvor naše radosti, ljubavi i nade.

In memoriam Blaško Cvijanov

(1932. – 2022.)

Bogu, u kojem sve živi svidjelo se pozvati našeg dragog supruga, oca, didu, pradiću, brata i šogora u vječnost.

Ostaje nam vjera da ćemo se jednom ponovno sresti. Do tada ćeš živjeti u našim srcima.

Supruga Blaženka, kćeri: Gordana, Nevenka, Anđelka i Željka s obiteljima.

Božić u Srijemu

Riznica običaja

Dan uoči Badnje večeri diljem Srijema se još naziva i Tucindan. U ovom danu odrađuju se sve završne pripreme i poslovi pred Božić

Zimski dani krajem prosinca ispunjeni su božićnim duhom koji kroz prizmu tradicijske baštine gaje i njeguju srijemski Hrvati. Tijekom ovog perioda nižu se događaji svojstveni Božiću i često ostaju među najljepšim uspomenama iz ranog djetinjstva. Počevši od misa zornica, Badnjaka i Badnje večeri, položnika, unošenja slame u kući, kićenja božićnog drveta, preko polnoćke, čestitara i betlemaša sve do tradicionalnih narodnih pjesama i čestitki koje se tih dana pjevaju i recitiraju.

Mise zornice

Četiri tjedna pred Božić po ustaljenoj tradiciji organiziraju se mise zornice na kojima se vjernici duhovno pripremaju za veliki blagdan Isusovog rođenja. Ranojutarnjim odlascima u crkvu raduju se, kako stariji tako i mlađi, koji ponekad dolaze sa školskim torbama, spremni da nakon zornica idu u školu na prvi sat. U Srijemskoj Mitrovici ustaljen je običaj da se po završetku mise djeca i stariji zadrže u župnoj dvorani na kratkoj okrepici i toplom čaju.

»Volim doći na zornicu, ponekad mi je teško ustati rano ali se uvijek sjetim kako naš župnik kaže da je svaka zornica duhovni biser, dragulj, i to me uvijek motivira da dođem ujutro do crkve još po mraku.

Ponekad dobijemo i darove od župnika«, kaže učenik šestog razreda **Nemanja Živković** iz Srijemske Mitrovice. Svake nedjelje se pali po jedna svijeća na adventskom vijencu i na taj način simbolizira četiri nedjelje u adventu koje nose naziv: nada, ljubav, radost i mir. Advent traje sve do Badnjaka kada započinje svečano božićno slavlje.

Badnji dan

Dan uoči Badnje večeri diljem Srijema se još naziva i Tucindan. Naziv je nastao iz običaja da se na taj dan djeca ne tuku da im ne bi ostali čirevi. U Surčinu i Novim Banovcima na ovaj dan ni djeca se međusobno ne trebaju tući. Na taj dan običaj je da kućanince u svojim kuhinjama spremaju *pitije* (hladetina).

U ovom danu odrađuju se sve završne pripreme i poslovi pred Božić. Tijekom dana ljudi se obično uzdržavaju od jela i pića da bi se naveče poslužila posna ali obilna večera. Prije same večere postojao je običaj koji se sačuvao do danas, a to je unošenje slame u kuću. Kazivači iz srijemskih sela govore kako u slami najčešće budu slatkiši, orasi i pokoji

novčić koji djeca kroz igru traže; nekada se prakticiralo da djeca iz kuće u noći s Badnjaka na Božić u toj slami i spavaju. U Kukujevcima je postojao običaj da se pri unošenju slame govori pozdrav: »Faljen Isus i Marija! Čestitam vam Badnje večer, Adama i Evu, da budete živi i zdravi!« na što bi ukućani odgovorili: »Uvijek faljen, živ i zdrav bio«.

Kićenje bora

Božićno drvce se nekada kitilo na Badnji dan, nakon večere, dok posljednjih godina vidimo da se dekoriranje kuće događa i ranije, u adventu. U zavisnosti od imovinske situacije u kući, kitili su se bor, jelka ili grana. U Kukujevcima kitilo se s liciterskim delicijama, orasima umotanim u zlato te šećerni slatkiši umotani u bijeli papir i staniol u raznim bojama. »Pravili smo od kocke šećera, zlatom je zavijeno i okačimo. Nije bilo za kupiti. Kasnije je bilo za kupiti kuglica, joooj to je bilo božanstveno, veličanstveno...«, prisjeća se **Ana Tkalac** iz Hrtkovaca. Večera je bila poslužena na svečano postavljenom stolu na čijoj sredini bi se nalazilo žito, najčešće ukrašeno trobojnom trakom: crveno, bijelo, plavo. Pored žita na stolu se često stave i kruh božićnjak i posuda s više vrsta pomiješanih žitarica. Od hrane najčešće se poslužuje riblja juha, posni grah, kuhana ili pečena riba, krumpir salata, lepinje ili rezanci s makom, te razni voćni kompoti.

Čestitari ili betlemaši

Poslije Badnje večere domaćine su često posjećivali ili još uvijek posjećuju betlemaši. U pojedinim selima i gradovima diljem Srijema ova tradicija se očuvala, dok se u nekim mjestima nastoji ponovno oživjeti. Betlemaši su najčešće bili mladići preruseni u tri kralja – Baltazar, Melchior i Gašpar koji su se prema predaji došli pokloniti novorođenom Isusu. Njih često prate drugi likovi kao što su dva pastira, kralj Irod, a u nekim mjestima i zli Krampus ili djed Ice. Svoj dolazak betlemaši najavljuju zvoncem te prvo najčešće zapjevaju *Radujte se narodi*, nakon čega bi izveli kratki igrokaz. Domaćini bi nakon igrokaza darivali čestitare, te im u mali znak zahvalnosti za njihov posjet davali kobasice, vina, jaja ili druge domaće proizvode. Čestitari su sa sobom najčešće nosili i mali *betlem* – jaslice koje prikazuju svetu obitelj u štatici. **Kata Božanić** iz Surčina dodaje kako su u njezino vreme uz betlemaše često išli i dedaci. Dedaci su bili dvije ili tri osobe koje su također išle po kućama na Badnjak i uz priču i rimu zbijale šale. Posjet betlemaša se završava pjesmom *Oj, Betleme*, nakon čega se nastavlja ophod u druge domove, i to sve do ponoći kada se odlazi u crkvu proslaviti svečanom misu polnoćku. Na misi polnoćki svečano se naviješta i

slavi Isusovo rođenje, a po povratku kući obilježava se kraj posta i jede se meso.

Božić

Na prvi dan Božića radili su se samo najnužniji poslovi. Ujutro se odlazilo na svečanu misu nakon čega su najčešće djeca išla po susjedstvu obilazeći i čestitajući Božić. Obično su ih darivali voćem, bombonama i novčićima. Također, u nekim mjestima kazivači ističu važnost prvog posjetitelja u kući koji se nazivao polaznik ili položnik. Poželjno je bilo da to bude muškarac jer se vjerovalo da će onda u narednoj godini sve životinje biti muške. Položnik je dolazio rano ujutru da čestita Božić i on se darivao jабukama, orasima ili nekim odjevnim predmetom. U Golubincima kazivači svjedoče da se položnik odvodio do po-

sude sa zrnjem (kukuruz, grah ili žito) koje je on zgrabio i bacao. Na svečanom božićnom stolu jelovnik nije bio striktno određen. **Marko Majić** iz Rume navodi kako se za Božić u njegovoj obitelji obavezno pripremala purica s mlincima, dok drugi kazivači govore kako se najčešće za ručak služila juha, kuhano meso i umak te različite vrste pečenja (janjetina, prasetina, patka) uz raznovrsne suhe kolače.

U Srijemskoj Mitrovici i Golubincima kazivači se prisjećaju jedne posebnosti božićnog jelovnika – evenke. Evenka je grožđe koje visi obješeno na drveni štap u dvorištu ispod strijehe i suši se sve do Božića. Uz obilan ručak na stolu također stoji i svijeća, te žito povezano trobojnicom i neizostavni kruh božićnjak.

Posno tijesto kruha božićnjaka pripravlja se od vode, kvasca, brašna i malo soli. Njegova posebnost je u tome što se na gornjoj površini pravi križ od tijesta te se ukrašava figuricama od beskvasnog kruha, kako pri pečenju ne bi izgubile oblik. Najčešće su to figurice

muškaraca, žene, djece, te raznih domaćih životinja. Neki kazivači navode da se kruh božićnjak lomi i jede na Božić dok ostali navode da se on polijeva vinom i jede za Novu godinu. Ukoliko postoji rupa u sredini kruha, tu se obično postavljala svijeća, a u Golubincima nakon ručka ta svijeća se gasila vinom. Onda bi svi ukućani pili iz te čaše vina kako bi se sačuvali od gušobolje. Ovaj prvi dan Božića se u većini mjesta slavi u užem obiteljskom krugu i ne pozivaju se gosti. U danima koji slijede kuću posjećuju gosti, najčešće prijatelji i rodbina pravoslavne vjeroispovijesti.

Kroz nabrojane običaje možemo naslutiti bogatstvo i raznolikost nematerijalne baštine koja postoji u istočnom dijelu Srijema. Starije i mlađe generacije na svojstven način i dalje njeguju i čuvaju veliku riznicu običaja i tradicijskih baština s različitim kulturnim i nacionalnim obilježjima. Važnost promicanja ove povijesne tradicije ogleda se u dvojakoj snazi duhovnog naslijeđa, te očuvanju hrvatskog manjinskog identiteta u Vojvodini.

Sara Žurovski

O prezimenima bačkih Hrvata (XXIX.)

Piše: Vladimir Nimčević

Mlinko

Kada se govori o Subotici s početka 18. stoljeća, ne može se zanemariti činjenica da su demografski supstrat ili osnovno stanovništvo činili Hrvati, koje neki povjesničari tendenciozno zovu Bunjevcima. Njihovo geografsko podrijetlo nije moguće ustvrditi. Međutim, zacijelo nije vezano uz određeni kraj, kako to neki pokušavaju predstaviti, izvođeci čitave hipoteze (kao primjerice o podrijetlu s rijeke Bune). Neke obitelji, poput **Sučića** i **Mamužića**, vuku svoje korijene iz Livna. I danas se tamo nalaze obitelji koje nose identična prezimena. Štoviše, austrijski izvori izričito navode da je **Luka Sučić**, subotički kapetan, rođen u Biloj 1648. Neke obitelji vezuju svoje podrijetlo za urbanu Bosnu. Po obiteljskoj predaji, koja je zabilježena između dva svjetska rata, **Piukovići** su došli iz Banje Luke.

»Bunjevački« amalgam nije jedinstven

Misterija o podrijetlu »Bunjevaca« zaokuplja pažnju nekoliko generacija. U njenom odgonetanju naročito su korisna toponimična prezimena. Prezime **Dubičanac** govori da je jedan dio »Bunjevaca« živio u Bosanskoj Posavini (Bosanska Dubica), koju povjesničari tretiraju kao dio Šokadije. Ako se uz »bunjevačko« stanovništvo dodaju one njemačke, slovačke, mađarske i druge obitelji, koje su prihvatile »bunjevačku« kulturu, onda slika postaje još složenija. Prema tome, neodrživo je govoriti o »Bunjevcima« kao stalnoj etničkoj kategoriji. Zapravo, ovdje je riječ o etničkom amalgamu, u čijem stvaranju je kao osnovu činilo stanovništvo Bosne, Hercegovine i ostalih hrvatskih krajeva. Potpuno identičan proces se odvijao u Bansknoj Hrvatskoj, gdje su se razni useljenici iz Srednje Europe, te Talijani i Romani gradualno utopili u hrvatske mase: **Josip Juraj Strossmayer**, **Franjo Ksaver Kuhač** (Franz Xaver Koch), **Vatroslav Lisinski** (Ignaz Fuchs), **Ljudevit Gaj** (Ludwig Gay), **Branimir i Krešimir Altgayer**. Ovo su samo neki u nizu dokaza, koji s jedne strane pokazuju složenost i višedimenzionalnost

procesa izgradnje nacionalnog identiteta, s druge strane neodrživost onih uproštenih predstava o etnogenezi, kojima se služe teoretičari, kada govore o bunjevačkoj naciji kao stalnoj kategoriji.

Pionir u snimanju zvuka

Rod **Mlinko** svakako spada u one primjere koji pokazuju da izvorno podrijetlo ne mora nužno biti odlučujući čimbenik u izgradnji nacionalnog i drugog identiteta jedne individue. Najbolji predstavnik ovog roda je nekada naširoko poznat, danas gotovo zaboravljen glazbenik i skladatelj **Josip Mlinko** (1876. – 1962.), poznatiji kao **Joco Mlinko Mimika**, koji je uglazbio i ovjekovječio neke od starogradske pjesama, od kojih se svakako izdvaja po svojoj povijesnoj vrijednosti *Slava, slava, slava Srbiju* (**Svetozaru Miletiću**). Od ostalih skladbi vrijedi navesti sljedeće: *Pod pendžerom procvatala ruža* (tekst **Ivana Petreša**), *Bunjevka*, *Bečarac*, *Ču li mene, skeledžijo*. Mlinkova kola svirala su se prije I. svjetskog rata.

Genealogija

Joco je bio sin **Antuna Mlinka** i **Emilije r. Buljovčić** zvane **Mimika**. Njegovi roditelji su se vjenčali 15. VI. 1874. u crkvi sv. Roka. Antun je imao 24 godine, bio je uz to udovac. Prethodna supruga mu se zvala **Viktorija Rudić**. Emilija je bila kćerka **Jakova Buljovčića** i **Anastazije Bačić**. Imala je svega 16 godina kada je pošla za Josipovog oca. Antun Mlinko je rođen 12. VI. 1851. kao sin **Mihajla Mlinka** i **Rozalije Palivukov** (prezime negdje upisano **Pavljakov**, **Pavelkovity**). Kršten je kao **Antun Josip**. Mihajlo i Rozalija su vjenčani u crkvi sv. Roka 22. XI. 1843. Mihajlovi roditelji su bili **Jakov Mlinko** i **Rozalija Moravček** (negdje **Moravcsik**), a Rozalijini **Tomo Paliković** i **Ana Guska**. Jakov Mlinko i Roza Moravček su vjenčani 4. XI. 1801. Jakov je

bio sin **Petra Mlinka** (prezime zapisano **Mlinek**) i **Marije Veselovski**, a Roza kćerka **Adama Moravčika** i **Ane Vuček**. Jakovljevi roditelji vjenčani su 7. II. 1791. Petrovo prezime je upisano u oblik **Mlinek**, a Marijino **Marček**. Kumovi su bili **Đuro Huček** i **Martin Horanec**. Iz ove zabilješke se može zaključiti da je obitelj **Mlinek** (kasnije **Mlinko**) izvorno bila slovačka. Dolaskom u pretežito hrvatsku sredinu gradualno je poprimila hrvatske crte.

Hetija

Pred nama je najstarija fotografija subotičkog pijačnog trga snimljena daleke 1870. godine i savršena ilustracija za priču o *hetiji*, tradicionalnom pijačnom danu koji se održavao svakoga tjedna u strogom centru grada. Stari fotos zorno prikazuje varoški pejzaž na kojemu se u pozadini vide tornjevi katedrale, današnja Ulica Matka Vukovića (vodi prema *Velikoj crkvi*), spomenik Svetom Trojstvu (restauriran i nedavno vraćen na svoje originalno mjesto u parku pored Gradske kuće koja u vrijeme nastanka fotografije još nije izgrađena) i veliko prostranstvo središnjeg trga onovremenske Subotice. Izraz *hetija* potječe kao izvedenica iz mađarske riječi *hét*, *heti* – sedam, tjedno, i ustaljenim žargonom značilo bi skup nekoliko aktivnosti koje se obavljaju jednom na tjedan. Ne postoji točan povijesni podatak od kada se ustaljuje ova, za salašare i prigradski živalj, iznimno važna praksa, ali se zato u pričama naših starih ona nebrojeno puta spominje kao nešto vrlo važno u životnoj povijesti. Zahvaljujući tekstovima **Alozija Stantića**, vrsnog poznavatelja običaja bunjevačkih Hrvata i njegovom feljtonu u tjedniku *Žig* (1996.), u prilici smo saznati više detalja.

Na *hetiju* su redovito dolazili salašari iz okolnih mjesta nadomak Subotice, primjerice Đurđina, Hrvatskog Majura, Bikova, Male Pešte i dr., a sam dolazak predstavljao je svojevrsnu višesatnu avanturu. U varoš se stizalo konjskim zapregama ili pješice (oni manje imućniji), ali je važno napisano pravilo da se pješacima na koje se naiđe usput uljudno ponudi prijevoz (što su mahom svi umorni hodači i prihvaćali). Tako je, u prosjeku, od Đurđina do Subotice, preko Bajmačkog puta, trebalo nekih 4-5 sati vožnje, uz naravno pauze i odmor konja na poznatim *štacijama* (*mijane* i *birtije* gdje su se konji i putnici okrepili). Imućniji salašari su redom svi imali i kuću u gradu, pa se prvo išlo tamo i isprezalo konje, presvukla se čista odjeća i onda pješice (kasnije i tramvajem) do centralnog varoškog trga. Muškarci su išli na jednu, a žene na drugu stranu, svatko svojim putovima i planiranim obvezama.

Na kolima (karuce ili obične zaprege) varošanima se (stanarima kuće) najčešće donosilo svega i svačega domaće proizvodnje (ogrjeva – *čutke*, peradi, povrća, sira, voća, rakije, vina i još koječega sa salaša) jer u gradu baš nije bilo puno toga i naravno sve je bilo mnogo skuplje za kupiti. Oni koji nisu imali kuću u gradu, svraćali su do svoje rodbine ili

prijatelja i tamo nalazili potrebnu okrepu prije *hetije*.

Posjet gradu značio je i obavljanje nekoliko nezaobilaznih djelatnosti, jer nitko nije dolazio samo tako na *hetiju* ili samo da bi (kako se kadgod znalo reći »ko muva brez glave«) vidio varoš. Išlo se na *pecu* (tržnicu), zvaniju, odlazilo u crkvu pomolit se, »obalazilo« rodbinu i prijatelje i sve to polagano, bez žurbe. Jedna od nezaobilaznih i vjerojatno najvažnijih lokacija bila je ona na najvećem gradskom trgu, zauvijek za pokoljenja zabilježenom na ovoj staroj fotografiji. Salašari su najveći dio godine živjeli gotovo potpuno izolirano na svojim prigradskim posjedima (izuzev nedjeljnog odlaska na misu u crkvu) i dolazak »med svit« bila je prilika za izmjenjivanje važnih informacija (životno-poslovnih), ali i najobičnije druženje s poznatima. Važan i nezaobilazan faktor poslovne komponente *hetije* (današnjim rječnikom – *biznis*) činili su cenzari, posrednici u kupoprodajnim transakcijama nekretnina i ratarskih proizvoda uz čiju pomoć su se dogovarali i realizirali brojni poslovi koji bi se potom pravno formulirali i regulirali kod varoških odvjetnika. Uspješno obavljani poslovi morali su se zaliti *aldumašom* (piće kojim se svi časte zbog određenog privatnog uspjeha) u obližnoj **Poljakovićevoj mijani** (*Švedrik*), koja se nalazila na mjestu današnje zgrade *Socijalnog*. U ljetno doba, za velikih vrućina, išlo se tamo na par čaša pića »okvasit suvo grlo« i kad nije bio pogođen nikakav posao. Također u vrijeme branja letine na *hetiji* su pogađani fizički radnici (najčešće su to bili Hercegovci, gastarbajteri isplaćivani u dogovorenom dijelu ubrane letine), pa je tako ovaj značajni varoški događaj bio i svojevrsna burza radnika i cijena poljoprivrednih proizvoda (cenzari su bili onovremenski burzovni agenti). I sve se to radilo polagano i bez žurbe. U duhu toga bilo je i pušenje cigareta i lule, ali se prilikom pripaljivanja moralo gledati lijevo-desno kako *financi* (poreski policajci) ne bi vidjeli neprijavljeni upaljač. Naime, u ono vrijeme se za posjedovanje upaljača, tzv. mašine (državni monopol) morao plaćati odgovarajući porez, baš kao i na *petrolin*, sol i još neke važne luksuznije životne resurse onoga vremena. Na koncu *hetije* i uspješno obavljenih poslova i pomno isplaniranih dnevnih djelatnosti slijedila je zaslužena *užna* (ručak u svojoj varškoj kući). A poslije, prije mraka, natrag na salaš.

Ova priča posvećena je godišnjici smrti Alojzija Stantića (1929. – 2021.), istraživača običaja bunjevačkih Hrvata.

D. P.

S pjesmom u Osijek

Recitatori na zasluženom izletu

Lijepa je poezija. Još ljepše ju je slušati u izvedbi nekog dobrog recitatora. A hrvatska zajednica ima dobre recitatore na svom materinskom jeziku, bunjevačkoj ili šokačkoj ikavici. Zato ih treba i nagraditi jer obogaćuju život drugim ljudima i njeguju svoj jezik. Tako je Hrvatska čitaonica iz Subotice organizator Pokrajinske smotre recitatora na hrvatskom jeziku, koja je ove godine održana 21. puta, priredila pobjednicima smotre nezaboravni nagradni izlet u Osijek 17. prosinca 2022. godine.

Po čemu je on bio poseban? Po mnogo čemu, ali spomenimo bar neke razloge.

Najprije, jer je izlet održan nakon dvogodišnje stanke. Razlog je bila pandemija korone koja je

Posjetili su i Advent u Tvrdi, što je također bio poseban ugođaj

Šetnjom kroz Osijek upotpunili su sliku o ovom predivnom gradu

Svaki slobodni trenutak iskoristili su za praćenje nogometne utakmice Hrvatska – Maroko

privremeno zaustavila ovaj vid zajedništva najboljih recitatora Vojvodine. Sada su obnovili tradiciju putovanja u Osijek, a nekima, ovim mlađima, ovo je bilo prvi puta.

Zatim, jer je program bio odlično osmišljen, bogat interesantnim događajima i lokacijama, što je svima bilo drago.

Putovanjem su obnovljena neka prijateljstva, a stvorena su i nova. Mnogi recitatori su se tek sada međusobno upoznali.

I na koncu, sasvim neplaniramo ali svakako priželjkivano, bila je nogometna utakmica Svjetskog prvenstva između Hrvatske i Maroka koja se upravo u to vrijeme igrala te pobjeda naše reprezentacije i osvajanje bronce. Stoga su recitatori, ne odstupajući od svoga programa, svaki slobodan trenutak koristili da prate utakmicu preko mobitela, televizora i slično. Možete si misliti kakav je posebni doživljaj bio kada su *vatreni* pobijedili i što su recitatori sudjelovali u proslavi koja se spontano odigrala nakon utakmice. Ovo se ne viđa često.

I vjerojatno zbog svega toga su mnogi pri povratku doma, tjelesno umorni ali duhovno obogaćeni, pjevali, radovali se i govorili kako im je ovo bio najbolji izlet do sada te da će se i dalje družiti s poezijom.

Vozili su se i božićnim tramvajem *Zaleđeno kraljevstvo* gdje su i dočekali pobjedu vatrenih

Pogledajte fotoreportažu što su sve recitatori posjetili, vidjeli i doživjeli u Osijeku.

U Dječjem kazalištu *Branka Mihaljevića* pogledali su predstavu *Što igracke žele*, a tamo ih je u ime Grada Osijeka primio **Dražen Alerić**, pročelnik Upravnog odjela za društvene djelatnosti.

Zatim su se dobrotom naših franjevaca družili i okrijepili u Franjevačkom samostanu na Tvrdi te posjetili prekrasnu crkvu svetog Križa.

B. I.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel.: 024/528-682.

Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, virangoši, stol, stolice, bunjevačka ruha, marama, pregače i sl. Tel.: 024/532-570.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdaje se u arendu – zakup poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci, površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063/509-902.

Izdaje se jednosoban stan na Proizvici u Subotici (42 kv, 4. kat, centralno grijanje s alokatorima, mali troškovi održavanja). Cijena je 120 eura plus režija. Info na telefon: 063/8857124.

Prodajem ili mijenjam poslovni prostor u neposrednoj blizini centra Šida površine 100 m², za nekretninu na Hrvatskom primorju. Sve informacije na telefon: 062/8681437 ili 064/6590730.

Prodajem kuću za odmor, 40 m² na placu od 500 m², na Hvaru, s dvije sobe, kuhinjom i kupatilom, s namještajem. Kuća je 13 km od Sućuraja, 100 km od glavnog puta. Do mora je 1 km ili 2,2 km. Cijena 45.000 eura. Tel.: 062 205973.

Prodaje se trobrazni plug (14 cola) obrtač regent fiksno s predplužnjacima i 2 crtala i 2 kotača u radnom stanju (2.200 eura). Telefon: 064-228-11-00.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

Otvoreno Privremeno prihvatilište za beskućnike

Počelo je s radom Privremeno prihvatilište za beskućnike koje je od ove godine smješteno u renoviranim prostorijama Mjesne zajednice *Bajnat*. Za sugrađane koji nemaju odgovarajuće uvjete ili nemaju gdje boraviti tijekom zime, pripremljene su dvije prostorije – za muškarce sa šest ležajeva i za žene s tri ležaja. Prema iskustvu suradnika Crvenog križa koji održavaju Privremeno prihvatilište ovi kapaciteti trebali bi biti dovoljni tijekom najhladnijih mjeseci.

»Ovo je trajno rješenje i za naredni period i za naredne godine. Ovdje ima 186 četvornih metara, dvije prostorije za spavanje, dva kupatila i trpezarija, kuhinja i magacinski prostor. Vrijednost renoviranja je 6,145 milijuna dinara i ovim potvrđujemo da vodimo računa o najugroženijim sugrađanima. Proračun za socijalna davanja i dječji doplati, bez obzira na krize i restrikcije, nije smanjen ni za dinar. Za funkcioniranje Prihvatilišta grad je ove godine osigurao 500 tisuća dinara, a u proračunu za narednu godinu predviđeno je 870 tisuća dinara«, rekao je gradonačelnik Subotice **Stevan Bakić** koji je obišao renovirane prostorije Prihvatilišta.

Subotička organizacija Crvenog križa je i ove godine Prihvatilište snabdijela krevetima, posteljinom, čistom garderobom, kao i sredstvima za higijenu, a osigurava i tri obroka dnevno za ljude koji po procjeni Centra za socijalni rad trebaju biti smješteni u Privremeno prihvatilište. Volonteri i suradnici Crvenog križa ovdje će dežurati 24 sata, dok će korisnicima biti osiguran i zdravstveni pregled.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji

VAŽI DO 27. 12. 2022.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTi te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sati i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Dobri duh

Jer, praznici su

Pred kraj godine normalno je razmišljati o tome gdje ste. Zaželjeti neke želje. Napraviti planove. Okupite se, osamite se, sprijateljite se.

Živimo u nekim teškim vremenima. Moje generacije, čini se, nikada nisu živjele u nekim normalnim, mirnim vremenima. Od rata, bombardiranja, restrikcija, sankcija, inflacije, do epidemija, novih ratova. Bolesti je sve više i stvarno je teško normalno živjeti. Sam život je divan i trebao bi biti lijep. Ako smo mi sretnici koji smo zdravi, teško je živjeti u zanosu dok ljudima oko nas nije dobro. Zaista je mnogo prepreka i izazova, svakodnevnih, kratkoročnih i dugoročnih, koje moramo svladati kako bismo hodali s osmijehom na licu.

Moja je godina doista bila puna izazova. Mnoge sam svladala, na nekima sam pala, ali sam se poslije digla. Posljednja četvrtina donijela je velike promjene. Mnoge od njih su lijepe, neke bolne, a neke tek počinju. Najupečatljiviji momenti su mi oni koji su mi doveli nove drage ljude, ali i oni koji su neke odveli. A neki otišli iz mog života. Ne znam hoće li se vratiti, kako i zašto. Najvažnije je da sam dobro.

Novogodišnje, samo novogodišnje

Ove godine nisam išla ni na jedan novogodišnji sajam. Zapravo, to je djelomično točno jer živim u gradu koji ima lijep novogodišnji sajam. Ne mislim na Sombor, sada imam dva grada u kojima živim. Mislim na Segedin. Ali ako to zanemarimo, nisam posjetila dugoočekivani Zagreb, niti najposjećeniju Budimpeštu, niti neki slatki mali njemački grad. Ali zato, kroz pisanje nastavljam maštati i u broju uoči Božića predlažem najljepše destinacije za novogodišnje praznike.

Toplo-hladno

Na prvo mjesto na popisu stavljam destinaciju polarnih krajolika, mjesto gdje su i Božić i Nova godina kao u

bajkama. Tromso i Norveška sa svojim tradicionalnim drvenim kućama jednostavno pozivaju na šetnju snježnim šumama koje su posvuda uokolo i nude mogućnost susreta sa sobovima. Mislim da mi je ovo najdraži od svih prijedloga u ovom broju.

Kad zatvorim oči i sanjam o novogodišnjim destinacijama, uvijek mi je snijeg u glavi. No, jedna od životnih želja mi je dočekati Novu godinu u nekim toplim krajevima, na nekoj lijepoj plaži. Čisto da osjetim razliku i malo se zbunim. Iz tih razloga na drugo mjesto, ni manje ni više, stavljam Maldive. To je više kao ubijanje dvije muhe jednim udarcem. Maldivi su poznata i popularna destinacija, pa čisto da ih ne obilazim kao popularnu destinaciju, pa poslije tražim odvojenu tropsku kao novogodišnju. Umjesto snijega, posipamo pijesak, darove stavljamo uz udobnu ležaljku, a na stol morske plodove i egzotično voće. Kapa Djeda Mraza sigurno će se uklopiti u svaki bikini.

I kao da igramo toplo-hladno, pojačavamo minus i idemo u Moskvu. Koliko god neke destinacije u nekim razdobljima dospjele u osjetljiva područja, ne možemo zažmiriti na njihovu atraktivnost. Za Crveni trg kažu da je posebno čaroban u ove blagdanske dane. Sve svjetluca i šljašti, a čaroliju pojačavaju božićni štandovi.

Ništa manje zabavan nije ni Tallinn, mjesto gdje je postavljeno prvo božićno drveće. Grad srednjovjekovnih bajki, barokne arhitekture i šarenih krovova.

U cijeloj priči nedostaju božićne pjesme koje nalazimo u Koloradu. Aspen je mjesto koje ima svoje sveto trojstvo skijanja, snijega i zimskih praznika. Topla čokolada, medenjaci i crkveni zborovi samo su neki od detalja ove destinacije, a oni željni zimskih sportova, od klizanja do nezaobilaznog skijanja, također imaju bogate sadržaje.

Čini se da bi se ovaj popis mogao nastaviti zauvijek, jer svako mjesto na ovom našem planetu ima nešto za ponuditi ako ste u stanju i raspoloženju to osjetiti. Stoga, sretne nam destinacije, životi i izbori.

Gorana Koporan

Hrvatska je treća nogometna nacija svijeta

Vatrena bronca

Pobjeda protiv Maroka (2:1) u »malom finalu«

Prapovijest čovječanstva uči nas kako je na Zemlji brončano doba vladalo od 2.500. do 800. godine prije naše ere. Nogometna povijest Hrvatske, pak, bilježi dva »brončana doba«.

Prvo, tzv. Čirino doba (Svjetsko prvenstvo u Francuskoj 1998.) i sadašnje (SP Katar 2022.) tzv. Dalićevo brončano doba, uz činjenicu kako se uz istog izbornika vezuje i razdoblje »srebrnog doba« (SP Rusija 2018.). Stoga nikoga nije niti najmanje začudila posveta katarske bronce, koju je u prvom obraćanju javnosti nakon pobjede protiv Maroka u susretu za treće mjesto, obznanio fantastični izbornik Hrvatske nogometne reprezentacije: »Ovo je bronca zlatnog sjaja. Ovo je medalja za cijelu našu Hrvatsku, za sve koji nas prate i koji nas vole u cijelom svijetu. Ja bih ovu pobjedu poklonio jednom čovjeku koji je sve ovo započeo, a to je **Čiro Blažević**. Šefe, ovo je za Vas«.

Proročanske riječi Slavena Bilića

»Kada Hrvatska opet bude dolazila do polufinala, neka se ne priča o čudu, neka se kaže da je Hrvatska velika momčad od koje se takve stvari i očekuju«, poručio je tijekom slavlja 1998. godine član legendarnih (prvih) *vatrenih* **Slaven Bilić**. I predvidio nadolazeću povijest.

Zanimljivo je istaknuti kako su od »povijesne Francu-

ske do povijesne Rusije« nogometaši Hrvatske pognute glave napuštali svaki mundial na kojem su sudjelovali već nakon samo tri odigrana susreta u skupinama, ali bilo je to vrijeme »taljenja« budućeg srebra i bronce. I onda se dogodio izbornik **Zlatko Dalić** i »istalio« povijest koju je najavio (zanimljivo istaknuti) jedan od njegovih prethodnika (Slaven Bilić vodio je Hrvatsku u razdoblju (2006. – 2012.). Također, upravo je izbornik Bilić ustalio **Luku Modrića** u startnoj jedanaestorici i od tada je najtrofejniji hrvatski kapetan u povijesti nanizao više od 160 reprezentativnih susreta u majici s crveno-bijelim kvadratićima.

Najbolji nogometaš prošloga SP u Rusiji suvereno je predvodio *vatrene* do najvećeg uspjeha i osvajanja srebra 2018. godine, a samo četiri ljeta kasnije sa svojih 37 godina (rođen 9. rujna 1985.) i do još jednog golemog

Modrić treći igrač SP-a

Zlatnu loptu za najboljeg nogometaša u Kataru ponio je **Lionel Messi** (Arg), srebrna je pripala **Kylianu Mbappeu** (Fra), dok je brončana otišla u ruke hrvatskog kapetana.

Zlatna kopačka

Mbappe (Fra) je s 8 postignutih pogodaka najbolji strijelac šampionata, za najboljeg vratara izabran je **Martinez** (Arg), a za najboljeg mladog nogometaša SP-a proglašen je **Fernandez** (Arg).

sportskog dostignuća, bronce u Kataru 2022. Jer malo se svjetskih reprezentacija i mnogo većih nacija od Hrvatske mogu pohvaliti ovakvim kontinuitetom u nizu na najvećim smotrama nogometa. A prosto nevjerojatno zvuči i podatak kako su *vatreni* u društvu veličina poput Brazila, Njemačke, Italije, Francuske, sve redom svjetskih prvaka.

Hrvatska danas

Povratak brončanih *vatrenih* u domovinu gledali su »svi Hrvati« ovoga svijeta (u matici ili dijaspori), a na impresivnom dočeku (unatoč izuzetno hladnom vremenu) na Trgu bana Jelačića pozdravilo ih je blizu 100.000 onih najvjernijih navijača. Veliki vojskovođa ostao je upisan u povijesti Hrvata po svojoj ratnoj vještini i njemu u čast nazvan je središnji trg grada Zagreba, a nogometni vojskovođa Dalić mogao bi, prema najavama i prijedlogu hrvatskih branitelja, postati počasnim građaninom glavnog grada Hrvatske. Posve zaslužno, jer stvorio je dvije trofejne generacije (u Katar je stigao s 18 novih imena u odnosu na Rusiju) i zauvijek utisnuo hrvatski žig na stranice povijesti svjetskog nogometa. Brojčano najmanja država spram milijunima mnogoljudnijih nacija koje imaju više registriranih nogometaša nego Hrvatska stanovni-

ka u samo šest nastupa uzela je čak tri odličja. Današnja Hrvatska još uvijek ima kapetana Modrića, koji je najavio ostanak najmanje do finala Lige nacija (iduće ljeto), a ima i spremnu njegovu zamjenu, neumornu radilicu **Kovačića**. Ima i fenomenalnog strijelca **Perišića** (upisao je pogotke na tri SP-a), vrhunskog trkača **Brozovića**, stožernog štopera **Lovrena**, vratarsko rješenje za dugi niz sljedećih godina **Livakovića** (neopravdano nije izabran za najboljeg vratara SP-a) i često osporavanog ali uvijek realizatorski efikasnog **Kramarića**. Oni su srebrni i brončani *vatreni*, a ovu novu generaciju istaljane bronce 2022. predvode **Gvardiol** (objektivno najbolji mladi igrač ovoga SP-a), **Juranović** (najveće otkrovenje), **Majer**, **Pašalić**, **Vlašić**, **Šutalo**, **Stanišić** i nešto stariji i iskusniji nogometaši poput **Oršića**, **Livaja**, **Petkovića**, **Jakića** i ostalih koje ćemo gledati u majici cijelom svijetu itekako prepoznatljivog branda.

Obraćajući se mnoštvu razdraganih navijača, s tribine na Jelačić placu, jedan od junaka katarske bronce Marko Livaja (strijelac protiv Kanade i asistent pobjedničkog »brončanog gola« Oršić protiv Maroka) rekao je riječi koje bi, poput Bilićevih, mogle biti proročanske: »Hvala vam na ovom prekrasnom dočeku, hvala vam za ljubav koju ste nam pružili, nadam se da će ovi mladi momci donijeti zlato u Hrvatsku i da ćemo se ovdje opet vidjet za četiri godine«.

D. P.

POGLED S TRIBINA

Zlatko Dalić

Za razliku od nekolicine njegovih prethodnika (**Kranjčar**, **Štimac**, Bilić), na mjestu izbornika Hrvatske nogometne reprezentacije, Zlatko Dalić (Livno, 1966.) nije bio vrhunski nogometaš. U Jugoslaviji je igrao najviše za *Hajduk* iz Splita, te nosio majice *Cibalie* (Vinkovci), *Budućnosti* (Titograd) i *Veleža* (Mostar), dok je u 1. HNL nastupao za *Varteks* (Varaždin) i ponovno *Hajduk*. Od aktivnog bavljenja nogometom (obrambeni vezni) oprostio se 2000. godine u majici *Varteksa* i započeo raditi kao pomoćni trener u klubu. Prvi samostalni angažman u istom klubu dobio je 2005. godine, a potom slijede angažmani u *Rijeci* i *Slavenu* (1. HNL), te odlasci u inozemstvo: *Dinamo* (Tirana) i *Al Faisly* (Harmah). Reprezentativnu karijeru je počeo brusiti kao pomoćni trener Hrvatske U21, a onda se zbiva prijelomni trenutak u njegovom životu i karijeri. Odlazak u Saudijsku Arabiju i preuzimanje vođenja *Al Hilala* (Riyadh) u kojemu će ostvariti zavidne rezultate i preporučiti se za upražnjeno mjesto izbornika Hrvatske (otkaz **Čačiću** nakon slabih partija u kvalifikacijama za SP 2018.). Pozvan je, doslovno u posljednji trenutak, za odlučujući gostujući kvalifikacijski susret protiv Ukrajine i praktično bez poznavanja momčadi uspio je zabilježiti pobjedu, te izboriti doigravanje protiv Grčke. Zabilježio je uvjerljivu pobjedu u Zagrebu (4:1) i potom u Atini odigrao dostatnih 0:0 za plasman na mundial u Rusiji. Potpisao je ugovor s HNS do 30. srpnja iste 2018. godine, formirao svoj stručni stožer (**Ladić**, **Olić**) i počeo stvarati temelje

momčadi koja će upriličiti prikazanje nezaboravne »ruske bajke«. Na putu do povijesnog finala SP-a Hrvatska je nizała pobjede protiv Nigerije, Argentine, Islanda u skupini, a potom je eliminirana Danska (osmina finala), Rusija (četvrtfinale) i Engleska (polufinale). Nažalost, san o svjetskom zlatu prekinula je Francuska i Hrvatska se morala zadovoljiti srebrom (najveći uspjeh u povijesti) na opći delirij cijele nacije. Iako su mu nudili brojne basnoslovne inozemne ugovore, Zlatko Dalić je odlučio ostati na kormilu *vatrenih* i odlučio stvarati novu generaciju. Uslijedila je uspješna smjena generacija, izbornik je izravni plasman na SP u Kataru 2022. i finale Lige nacija (ljeto 2023.). Put bliskog istoka poveo je osam senatora iz Rusije i 18 novih nogometaša, istinu govoreći, ispraćen s dosta neodumica glede mogućeg rezultata. Osobito nakon nedolućenog ishoda prvoga susreta u skupini protiv Maroka (0:0), ali fortuna je ponovno bila na strani, sada već bez dileme najuspješnijeg hrvatskog izbornika svih vremena. Uslijedili su trenuci velike sreće protiv Belgije, Japana i posebice Brazila. Opet smo gledali produžetke i rulet penala, a Hrvatska i njen vratar (Livaković), baš kao i u Rusiji prije četiri godine (**Subašić**), slali su rivale doma. Jedini kiks dogodio se u polufinalu protiv Argentine (0:3), ali je pobjeda u »malom finalu« protiv Maroka (2:1) donijela još jedno odličje (sveukupno treće) na najvećoj smotri svjetskog nogometa. Zahvaljujući mirnom čovjeku na klupi *vatrenih*, njegovoj staloženosti, odmjernosti i nadasveskromnosti. Izuzev kada su u pitanju veliki rezultati.

Hvala ti, Zlatko. Za sve!

D. P.

Narodne poslovice

- * Dok istina nađe put, laž obiđe svijet.
- * Dobri ljudi ne bole.
- * Čuvaj ono što se ne kupuje!

Vicevi, šale...

- Draga, gdje si sakrila rakiju? Treba mi da je stavim na ranu.
- Da vidim gdje si se isjekao?
- Ne možeš vidjeti, unutar nije krvarenje.
- Halo, šefe, sutra neću dolaziti na posao, bit ću bolestan.
- Kako znaš da ćeš sutra biti bolestan?
- Nego što ću? Odmor sam već iskoristio.

Mudrolije

- * Ništa ne odlazi dok nas ne nauči ono što trebamo znati.
- * Bacite sat i kupite kompas. Što vam znači vrijeme ako idete u pogrešnom pravcu?
- * Ne moraš biti ponosan na sve što si radio. Važno je da se ničeg ne sramiš.

Vremeplov – iz naše arhive

Božićna priredba u OŠ Matko Vuković, 2013.

Badnji dan na salašu

Čeljadi moja, došli nam sveci, tute se vidi kako friško proleti godina. Mraz došo, zagrcat se mora, al ne tako ko kadgod, kad sam bio deran. Ta vrmena pamtim na salašu, kod dide i majke dočekat Badnji dan i Božić. Čiča zima, snig proliće nov, a doskora što je pao smrznut kogod kamen. Dida moj pokojni došo u varoš rad mene sa soncama upregnutim ždripcom koji je imo ime Rajko, a kobila se zvala Cuka. Taj dan sam jedva dočekao. Namećo dida kuružnje na sonca, ponjave ivove metnio pod nas, ponda opaklijom zamoto mene pod nju, pa kaže »sidi iza mene, pa se drž«. Dok nismo tili krenit, moj baćo svituje didu »nemojte zdravo tirat«, pa pruži didi zamedljane rakije u boci. Povuko dida, pa ajd na salaš. Taj kas sa soncama pamtim dan-danas. Ufriško smo stigli priko Žitnica na naš salaš. Majka jedva dočekala unuka. Friško su oni ispregli konje, pa ušli u salaš. A tute majka pokupila svu unučad. Graja velika, radost nas dice, svi posidali na banak oko parasničke peći, pa svi grijemo leđa. Kad smo se zgrijali, dida veli sad ćemo nas dvojca donet iz kamare slame pa metnit u ambetuš da se suši. Kad smo bili u košari, dida kaže meni: »Danas ma koliko josag zgriši ne smiš ga udarit da ne dobiješ čir«. Veli »idemo ložit je u šporelj« di se kuvala užna, maši se u prosek di je bila rakija pa povuče. Kad smo ušli u sobu di su bili svi, dida na to veli: »Danas dan, sutra dan, prikosutra Badnji dan«. U radosti i dragosti prođu dani i evo dođe Badnji dan. U čistoj sobi majka unela granu pa postavila pod gredu, na uštirkan i lipo upeglan čaršav, tute metnila di koji or, jabuku, zeleno žito što je na Lucu posijala, a koji će tu bit do Tri kralja. Kiti majka granu kugljama, salon šećerom. Mi dica samo gledamo u salon šećer. Majka kaže »na Božić će se izdilit«. Zajutra rano majka zakuvala tisto, pravi božićnjak, a mi dica ni ne trepćemo pa gledamo kako to majka smotava, pravi ukrase od tista živinu i josaga. Na vidno misto je metnila Majku Božiju, sv. Josipa, med njima mali Isus, metnila je i pet procvatani ruža znak ko pet muka Isusovi. Zamutila je žumanjac pa je percetom primazala božićnjak, metnila božićnjak u užarenu peć. Dida je nas starije izvo do bunara, pa je bacio u njeg jabuku koja će u vodi ostat do mladog lita, jel jabuka je znak zdravlja obitelji i sloge. Majka je spremala astal pa je na njega izabrala nekoliko vlača slame koja su bile duže prikrla uštirkan i izroljan čaršapom. Ispečen božićnjak metnila pod granu. Na astal je pomećala svečane pladnjove, kašike i vilice i kredenca. Dida su doneli slamu i prostrli, na vrati je dida čestito Badnje več. Mi dica, radosni, prikošeđivamo se, skaćemo... valjdar i salaš bi prodivanio samo da mož. Majka je kuvala grava, gubu s makom i sve metnila na astal. Dida je pojaćo lampaš koji je bio na astalu. Prija ila smo pivali pismu »Radujte se, narodi«, svi smo molili Očenaš, Zdravo Marija, Slava Ocu, a na poslitku kratku molitvu koju i dan-danas moli moja familija: »Fala ti, Bože, za tvoje darove koje si nam dao da imamo šta ist«. Tako smo slatko ili, nije bilo graje ko doskora. Posli večere svi smo pozaspavali. Dida ujutro budi nas, čestito nam je Božić i Isusovo porođenje pa nas sve izljubio od dragosti a potom majka. Naćuli smo da je dida išo na ponoćnicu a majka je molila krunicu, nama čelo noga. Di je i spavala. Ujutro smo ili paća za rućak. Opravili smo se, sili na sonca u koje je dida uprego konje sa svećanim amovima, zamotani u opakliju od šest pola. Svi smo bili zagrnjeni, pa ajd u crkvu. Svi smo bili viđeni u crkvi, dida i majka najradosniji. Čeljadi moja, čestitam vam Božić i Isusovo porođenje.

Rič po rič

Navijanje i radovanje

Piše: Željko Šeremešić

Pitam majku di su komšinice, jesu se možda s kimgod u naše kuće posvađale pa ne dolazu. Majka divani kako j' čula da i baka Janja i druge gledu svetsko prvenstvo u fudbalu pa nemu kad doć. Ma ni prošlo ni po sata od ovog divana čujem kako tabanju. Dok mama ni nasikla bundivare i ja odno one se ponamišćale. Baka Janja završava divan od napolj: »Jest onaj što brani lip, sve vata al onaj Joška ajd što njeg ne mož prić al je još lipši«. Kako j' završila od vatanja, prilaženja i lipote nastavlja: »Eto, čeljadi, jeste vidli kako se volji i bori za svoje. I država i vira. Nismo baš prvi, al tu smo. Ni treći ni lošo bit. Zamislite, žene, bit treći na svitu u što kažu moderno 'najveće sporedne sigre u svitu'. I jesam baš, baš navijala. Za posljednje utakmice po bokala vina sam popila, što od posljednji svatova nisam. I sve to lipo, čeljadi, al ni lipo, kako da rekнем a da svi razumu a da se niko ne uvridi, da prvi komšije naviju protiv tebe. Što b' rekli da komšiji crkne krava. A što to, al što b' ope' rekli mi smo pobedili a mi što b' rekli prvi komšije a to smo mi, naviju protiv nas. Eto vala ste razumili šta sam tila reć. Malo sam se zaplela ko pile u kućine, al drugojačije ne znam«. Baka Manda vidim ope natrafrita, objašnjava kako se sića jedne pripovietke kako su se jedni komšije navijali da komšiji crkne krava pa se i radovali ka' j' crkla. Pa još da bude i gorje da im još napakostu produ oma sutra i to podništa njevu kravu. Skoro da su ju poklonjili. Sam da ovi ne možu u prve dane dicma doć zajmit jel kupovat mliko«. Strina Evča vrti glavom pa ko da baš i ne razumi. Pa će: »Eto, čeljadi, danaske je tako. Mož sve izbirnit. Tako jedni izbirnili da naviju protiv prvog komšije. Pa da se i raduju kad ovi izgubu. Tako j' to danaske u svitu. Za to smo glasali«. Baka Marica vidim sva sritna, maramu popravlja, razveziva pa poveziva, pa će: »Janjo, baš si potrefila i pravo kazala. I ja sam noćaske študirala kako to baš i ni lipo. Pa mi spalo na pamet kako vamo mi, jest da ja nisam od ti, navijamo i za 'ne što su napali komšije jel su se odviše uplašili da će oni napraviti štagod što se njima ne sviđa. Što su oni napali, al oni tamo već skoro godin dana da ne kažem šta radu. Porušili, raseljili. A mi, a ja da sam kažem da ja nisam od ti, navijamo li navijamo. To b' bilo ko kad bi komšije zasadile kako malo drvice pored našeg zida s njeve strane, a ja odem kad nisu kod kuće pa im ga pokidam. Još mu kažem da tako triba jel kad naraste praviće našoj kući lada. Eto. To j' skoro isto«. »Jeste, jeste, i Brodarevi su se radovali nike godine kad im komšinica ošla na viru, a ni imala ni osamnajst godina pa ju đuevigija vratio za godin dana. Al onda njeva Eva očla na viru za misec dana pa ju đuevigija vratio sa dva djeteta za godin dana. Eto, to j' tako ka' se raduješ tuđoj nesrići. A još gorje j' kad navijaš«, sva smušita će Baka Tonka. Pa još objašnjava kako j' komšija pa još prvi najveći rod, da kad je kako zlo on će pomoć kadgod više neg najrođeniji. Gledi baka Janja u mene, a ja ću: »Pa, komšinice moje, strina Evča u jednom ima pravo. Mož navijat za koga o'š, a i onaj što izgubi što j' loše prošo ima pravo i da bude bisan. Al nek bude bisan sam na sebe a ni na druge. Vala«.

U NEKOLIKO SLIKA

Djed Božićnjak u Monoštoru

Suva pogača

Neizostavan kolač u svakoj bunjevačkoj obitelji tijekom božićnih blagdana bila je suva pogača. Pravila se s makom ili orasima, ovisno o želji ili dostupnosti sastojaka.

Suva pogača pravi se i danas i važi za svečani kolač, ali uglavnom ga rade starije kućanice. Jedna od takvih je naša ovojotjedna kuharica **Anica Ivković Ivandekić** iz Đurđina. Anica ima 87 godina i suhu pogaču pravi za svaki važniji blagdan pa tako i za ovaj Božić. »Svečanijski kolač od ovoga nekada je bila samo torta. Uglavnom suhu pogaču pravim za Božić, a tortu za Uskrs jer mi tad kokoši više nose jaja pa je imam s čime praviti«, kaže Anica. Nekada se umjesto gotovih kora pravilo domaće, otezano tijesto pa se zbog toga ona zvala i otezana pogača. Iako se okus pogače s otezanim korama ne može

mjeriti od one s kupovnim, danas ju je teško pronaći jer su žene koje to znaju raditi uglavnom starije i iziskuje im veliki napor. Tako je i naša kuharica koristila kupovne kore jer su je godine sustigle. »Moja mama je otezala pogaču, od nje sam i ja naučila i radila sam to cijeli život. Puno je bolji okus s takvim korama, to je onda pravi kolač ali sad ne mogu više to raditi. Puno ima posla oko toga, treba vruća kuhinja, veliki stol oko kojega se može ići i otežati. Sav se opiješ od posla«, kaže Anica i dodaje kako je velika razlika i između pogače koja se peče u šporetu od one nekadašnje, koju je pekla u parasničkoj peći. Iako nije otezala i nije pekla pogaču u parasničkoj peći, naša ovojotjedna kuharica ubacila je u kolač pripremajući ga na svojoj prvoj i jedinoj siniji staroj 60 godina.

Sastojci:

4 jušne žlice masti
500 g lisnatih kora
500 g mljevenog maka (oraha)
200 g šećera
šećer u prahu za posipanje

Priprema:

Mast otopiti. Po tri kore uzimati. Svaku premazati mašću i stavljati jednu na drugu. Posljednju, treću koru također premazati i na nju staviti pripremljeni nadjev po cijeloj kori – ostaviti prazno samo koji centimetar od kraja. Na kore se po želji stavlja mljeveni mak pomiješan sa šećerom ili mljeveni orasi sa šećerom. Pri rolanju kora na svaki puni krug ponovno premazati kolač s mašću zbog čega će kasnije omekšati. Rude kolača redati u prethodno premazanu tepsiju mašćom. Također premazati kolač još jednom mašću. Ugrijati pećnicu na 150 stupnjeva i peći, odnosno sušiti petnaestak minuta. Važno je izvaditi kolač iz pećnice dok ne krene gornja kora rumeniti. Gotovi i ohlađeni kolač isjeći i posuti šećerom u prahu.

Umjesto gotovih lisnatih kora mogu se napraviti i domaće. Za njihovu pripremu je potrebno brašno, mlaka voda i sol. Tijesto se dugo mijesi, tako da bude mekano i sjajno, *učaglaisano*. Oblikovati ga u nekoliko jupki, ovisno koliko kolača se želi napraviti. Jupke formirati u lepinje koje se kasnije prstima razvlače na tanke listove.

Krajeve koji su deblji od ostatka tijesta odsjeći i ostaviti da se suši na stolu toliko da se može zamotavati, da se ne slijepi. Nakon svakog formiranja jupki, lepinja i razvlačenja važno je da se tijesto odmara.

KuHaR tradicijskih jela pripremamo uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 1300 dinara

☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 75 eura

☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____

Ulica i broj: _____

Mjesto i zemlja: _____

Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

* Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje

* Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: OTPVRS22

VOJVOĐANSKA BANKA

AD MS FIL. SUBOTICA

IBAN: RS35325960160000218862

NIU Hrvatska riječ,

Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:

NIU »Hrvatska riječ«,

Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

Uplatu izvršiti na broj žiro računa
325950060001449230

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
Hvala na razumijevanju.

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

ILI-ILI

Priključenje **BESPLATNO**

- + Birate između:
- 6 meseci po 1 dinar ili
- 12 meseci sa 50% popusta

Astra
Telekom

011 44 22 009

2023

Срећан Божић и Нова година

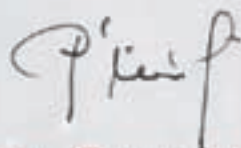
Šrićan Božić i Mlado lito

Kellemes karácsonyi ünnepeket és boldog új évet

Šretan Božić i Nova godina

Merry Christmas and Happy New Year

Dr. Pásztor Bálint

председник Скупштине града
pridsidnik Škupštine varoši
a képviselő-testület elnöke
predsjednik Škupštine grada
chairman of the City Assembly

Стеван Бакић

градоначелник
gradonačelnik
polgármester
gradonačelnik
mayor

